

Översättningen av svordomar i två svenska
översättningar (1956/2005) av Eugene O'Neill
Lång dags färd mot natt

Helena Wester

I denna uppsats analyseras hur översättarna av två svenska översättningar (från 1956 respektive 2005) av *Lång dags färd mot natt* av Eugene O'Neill har översatt de 10 vanligast förekommande svordomarna i pjäsen. Svordomarna analyseras med hjälp av en analysmodell för kategorisering av amerikanska svordomar, skapad av Magnus Ljung. Resultatet av analysen visade att källtexten innehöll fler svordomar än såväl den gamla som den nya översättningen och att den nya översättningen innehöll något fler svordomar än den gamla. I den gamla översättningen hade svordomarna utelämnats i högre grad än i den nya, men fler svordomar hade också lagts till i den gamla översättningen jämfört med i den nya. Analysen visade också att de unga karaktärerna i pjäsen svär mer och grövre än de äldre och att de manliga karaktärerna svär betydligt mer och grövre än den kvinnliga.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	3
2. SYFTE	4
3. MATERIAL OCH METOD	4
4. SVORDOMAR	5
4.1 Definition av begreppet svordom	5
4.2 Svordomsfunktionerna	7
4.3 Svordomar på det religiösa området	9
5. PRESENTATION AV KÄLLTEXTEN	10
6. ANALYS AV ÖVERSÄTTNINGEN AV SVORDOMAR I <i>LÅNG DAGS FÄRD MOT NATT</i>	10
6.1 Analysmodell och övergripande analysresultat	10
6.1.1 Christ/Jesus/God/Lord/Pete	13
6.1.2 Damn(ed)	17
6.1.3 God damn(ed)	19
6.1.4 Hell	20
6.1.5 Bastard	22
6.1.6 Heaven	23
6.1.7 De olika rollkaraktärernas bruk av svordomar	23
6.1.8 Svordomar i de svenska översättningarna, men inte i källtexten	24
7. SLUTDISKUSSION OCH SLUTSATS	25
7.1 Dramatextens behov av nyöversättning	27
7.2 Rollkaraktärernas svärande och ett förändrat språkbruk	27
7.3 Diskussion om utelämnandet av svordomar i översättningarna	29
8. SAMMANFATTNING	32
9. SUMMARY IN ENGLISH	33
10. BIBLIOGRAFI	35
BILAGA 1 ”Samtliga förekomster av de svordomar som analyseras i uppsatsen”	37
BILAGA 2 ”Förekomster av svordomar i de svenska översättningarna, men inte i källtexten”	48

1. Inledning

Är det så att en källtext förblir aktuell, medan en översättning åldras och blir gammalmodig med tiden? Göran O Eriksson, översättare av drygt 70 teaterpjäser, hävdar i artikeln ”En vecka för en enda rad av Shakespeare” (1995: 202) att ”[a]lla översättningar åldras om de är trogna, vanligen ungefär lika fort som en människa eller en tandkrämsreklam.” I samma artikel (1995: 203) skriver han dessutom att dramaöversättningar åldras fortare än andra översättningar, att det rör sig om en måltext i ständigt behov av uppdatering. Ett aktuellt exempel när det gäller denna fråga är pjäsen *Lång dags färd mot natt* av Eugene O’Neill, som nyligen har nyöversatts till svenska, 49 år efter att den första svenska översättningen av pjäsen gjordes. Eftersom det nu finns två översättningar att tillgå tyckte jag det skulle vara intressant att jämföra dem.

Lång dags färd mot natt hade världspremiär på Dramaten i Stockholm 1956. Sedan dess har den satts upp vid ett flertal tillfällen i Sverige och runt om i världen. Den tillhör utan tvekan kategorin moderna klassiker och en del av pjäsens fascination utgörs säkerligen av att dramat till stora delar är självbiografiskt. Pjäsen är en ångestladdad familjeuppställning. Huvudpersonerna i dramat är föräldrparet James och Mary samt söner Jamie och Edmund. En stor del av dialogen består av rollkaraktärernas diskussioner och gräl, i vilka en mängd svordomar och kraftuttryck innefattas. Analysen i den här uppsatsen är begränsad till att undersöka svordomarna i pjäsen och hur dessa är översatta i de två översättningarna. Jag var också intresserad av att se om svordomsfrekvensen skilde sig något mellan de båda översättningarna, om språkbruket med svordomar blev ett medel i strävan att modernisera pjäsen i nyöversättningen, det vill säga genom att använda ett mer informellt språk med fler svordomar för att få dialogen att låta mer vardaglig.

Den första översättningen av pjäsen gjordes av Sven Barthel 1956 och det är den översättningen som man sedan dess har använt sig av vid de tillfällen som dramat har satts upp vid svenska teatrar. Inför Dramatens senaste uppsättning, med premiär i oktober 2006, hade teatern dock anlitat Klas Östergren för att göra en nyöversättning av pjäsen. På Dramatens hemsida (07.04.02) kan man läsa följande kommentar av regissören för den senaste uppsättningen, Stefan Larsson: ”Pjäsen har tidigare spelats i en sentimental och nostalgisk tradition. Jag ska försöka brutalisera stycket litegrann. Men det handlar mer om ett tilltal än att rollfigurerna ska bära skinnjacka och åka mc.” Säkerligen var beslutet att låta nyöversätta *Lång dags färd mot natt* en del i produktionens målsättning att försöka modernisera pjäsen en aning.

Trots att *Lång dags färd mot natt* skrevs för över 60 år sedan, och utspelar sig redan 1912, så är språket i pjäsen ändå överraskande djärvt. Något som bidrar till denna känsla är förekomsten av informellt språk, slang och svordomar. I TV-programmet *Konstens pris* (2007, Kunskapskanalen, SVT) framgår det att det från början inte var tänkt att pjäsen skulle publiceras över huvud taget. Möjligen är detta en anledning till att texten är så rak och brutal. O'Neill skrev det självbiografiska verket för att bearbeta sin egen traumatiska uppväxt och gav pjäsen, enligt författaren själv "ett skådespel om gammal sorg, skrivet med tårar och blod", till sin hustru Carlotta på parets tolfte bröllopsdag, 1941. Det var först efter O'Neills död som hans hustru bestämde att den skulle publiceras. (*Konstens pris*, 2007)

2. Syfte

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur översättarna Sven Barthel och Klas Östergren har handskats med problemet att översätta svordomar i sina respektive översättningar av *Lång dags färd mot natt* av Eugene O'Neill, samt att undersöka om svordomsfrekvensen skiljer sig åt översättningarna emellan. Syftet är vidare att undersöka hur trogna översättningarna är källtexten, i vilken grad svordomar har tagits bort eller lagts till i de svenska versionerna av texten samt att analysera bruket av svordomar hos de olika rollkaraktärerna. Behovet av en nyöversättning av pjäsen i förhållande till språkutvecklingen och dramaöversättningens åldrande i jämförelse med källtexten diskuteras också.

3. Material och metod

Det undersökta materialet består av pjäsen *Long Day's Journey into Night* (*Lång dags färd mot natt*) av Eugene O'Neill och två svenska översättningar av pjäsen, den första gjord av Sven Barthel 1956 och den andra av Klas Östergren 2005.

Magnus Ljungs modell avseende svordoms-kategorier i artikeln "Fuck you, shithead!" i *Från språk till språk* (1983) ligger till grund för svordomsanalysen i uppsatsen. Materialet som analyseras utgörs av de 10 till antalet vanligast förekommande svordomarna i *Long Day's Journey into Night*. Dessa är *Christ, Jesus, God, Lord, Pete, Damn, God damn, Hell, Bastard* och *Heaven*. Tidigare forskning inom ämnet som används för undersökningen är Ljungs *Svordomsboken* (2006) och *Om Svordomar* (1984), Lars-Gunnar Anderssons *Fult språk* (1985), samt Leena Kiurus och Riitta Montins "Om svordomar och deras översättning"

(1991). Översättningsteoretiska verk som används är bl.a. Andrew Chestermans *Memes of Translation* (1997) och Gideon Tourys *Descriptive Translation Studies and Beyond* (1995).

4. Svordomar

Svordomar är intressanta på många sätt. De utgör en del av språket som många människor tycker illa om och gärna tar avstånd ifrån, men som ändå i större eller mindre utsträckning finns representerad i de flesta människors vokabulär. Som Ljung påpekar är svordomar även intressanta ur en språkvetenskaplig synvinkel:

De har sin egen speciella grammatik och vokabulär, de tillåter få – om några – formella förändringar, och de är knutna till ett begränsat antal funktioner, som till exempel att uttrycka irritation, förneka vad någon annan har sagt eller förstärka den egna trovärdigheten. Dessa egenskaper förenar svordomarna som grupp och sträcker sig över språkgränserna. Det är tack vare dessa gemensamma egenskaper som man kan identifiera och jämföra svordomar i olika språk oavsett om det finns en speciell term för dem – som svenskans *svordom* – eller inte. (Ljung, 2006: 8)

Enligt Ljung ligger en del av språkvetenskapens intresse för svordomar i att jämföra dessa mellan olika språk. Svordomarna utgör ett språkligt fenomen över landsgränser och kulturer. Hur mycket olika språk än må skilja sig från varandra så har de oftast svordomsfenomenet gemensamt – svordomar finns representerade i de allra flesta språk (Ljung 1984: 11). Den som verkligen vill lära sig ett främmande språk bra kan nog inte anses behärska det utan att känna till landets svordomar och informella språk – en så viktig del utgör svordomarna.

4.1 Definition av begreppet svordom

Ett av problemen med att analysera informellt språk är utan tvekan att definiera vad som egentligen utgör en svordom. En svordom är något som alla människor känner igen när de hör den, men gränsdragningen mellan svordom, slang och dåligt språk i allmänhet är något otydlig. I Ljungs (1984: 22) diskussion rörande möjligheten att definiera termerna svära och svordom konstaterar han att "[p]roblemet med dessa termer är att vi här inte rör oss med väldefinierade tekniska termer som 'syntax' och 'morfologi', utan med folkliga termer för ett visst språkligt beteende." Ljung (1983: 278) konstaterar vidare att det inte är så enkelt som att svärandet sammanfaller med bruket av tabubelagda ord, eftersom så inte är fallet i vissa språk

och eftersom det är fullt möjligt på många språk (t.ex. svenska och engelska) att föra ett resonemang om religiösa företeelser som helvetet och djävulen utan att svära. Ljung menar istället att svärande kan anses föreligga först då ett tabubelagt ord används i konstruktioner med klart emotiv funktion, d.v.s. att *helvete* inte utgör en svordom när talaren pratar om helvetet i form av en underjordisk plats dit man inte vill komma efter döden, utan först när ordet används i uttryck för vrede eller irritation eller i graduttryck som *springa utav helvete*.

Lars-Gunnar Andersson (1985: 78-79) konstaterar att det förmodligen finns ord och uttryck som är förbjudna eller tabubelagda i alla kulturer. Han menar att anledningen till att ett ord är tabubelagt är att det på något sätt är starkt, laddat och kraftfullt och att de ord som är tabubelagda hämtas från olika områden inom olika kulturer. Enligt Andersson är det inom följande områden som man finner de tabubelagda orden i Västeuropa:

- a. Könsorgan, sexuellt umgänge (könsord, ”runda ord”)
- b. Religion, kyrka (svordomar)
- c. Kroppens avfallsprodukter (*kiss* och *bajs*, *skita* o s v)
- d. Döden (*dö* och *döda*)
- e. Fysiska och mentala handikapp (*idiot*, *CP-skadad* o s v)
- f. Prostitution (*hora*, *fnask*, *torsk* o s v)
- g. Narkotikahantering, kriminalitet (*tjack*, *sil*, *tjyvjävel* o s v)

Andersson (1985:82) konstaterar vidare att tabubelagda ord inte är detsamma som kraftuttryck och svordomar, men anser ändå att tabubeläggningen är en förutsättning för att ett ord skall kunna bli ett kraftuttryck: ”Det är genom tabubeläggningen som orden får sin laddning och detta gör att de kan fungera som kraftuttryck.” Det finns med andra ord ett nära samband mellan svordomar och tabubelagda ord.

Andersson (1985: 93) skriver att svordomar har definierats som de ord man i vardagslag bekräftar sitt tal med, genom att använda namn på högre makter, goda eller onda. Han konstaterar att definitionen är fullt gångbar, men att den kan tyckas något ålderdomlig då den förutsätter att svordomar måste handla om Gud, Jesus, änglar, helvetet eller djävulen, medan det i det moderna språket finns många ord som vi betraktar som svordomar som inte har religiös anknytning. Andersson påpekar att svordomarna relaterade till religion nog är vad folk i allmänhet menar med svordomar, i alla fall i trängre mening, men påpekar samtidigt att begreppet svordom, i vidare bemärkelse, innefattar även andra kraftord, t.ex. könsorden.

Ljung (2006:36-37) påpekar att det är viktigt att skilja på fula ord som används som beteckningar för något och samma ord då de används som svordomar: ”Fula ord som används i svordomar förlorar alla sin ursprungliga bokstavliga betydelse, som ersätts med ett slags allmänt negativ laddning”. Att orden förlorar sin egentliga betydelse när det rör sig om svordomar (t.ex. att ordet *skit!* som svordom inte alls syftar på avföring) innebär därför att ord med vitt skilda betydelser kan bytas ut mot varandra när de används i form av svordomar: ”Ett uttryck som *Helvete, nu glömde jag bilnyckeln igen!* kan utan vidare ersättas med *Skit, nu glömde jag bilnyckeln igen!*”. Som Ljung konstaterar gäller detta enbart när det rör sig om svordomar: ”*Toaletten är full med skit* kan definitivt inte ersättas med *Toaletten är full med helvete*”. Ljung (1984: 23) har vidare observerat fenomenet att den figurliga användningen av svordomar är mer socialt acceptabel än den bokstavliga. Han ger som exempel en historia om en flicka som trampade i hundbajs och då utropade *Shit, I stepped in the poopoo!* (*Skit, jag trampade i bajset!*). Flickan ersatte alltså ordet *shit* med det mer barnsliga *poopoo*, men för svordomen behövs ingen sådan omskrivning då den redan har förlorat sin egentliga betydelse. Ljung (1984: 28) sammanfattar sin definition av en typisk svordom på följande sätt: ”En svordom föreligger då ett tabubelagt ord används eller underförstås i en emotiv formel och dess konventionella betydelse därför satts ur spel.”

Den definition som jag har valt att använda mig av för att definiera vad en svordom är bygger på Ljungs och Anderssons teorier ovan, men kommer från Leena Kiuru och Riitta Montins ”Om svordomar och deras översättning” (1991). De sammanfattar sin definition: ”Svordomar är kraftigt laddade, tabubelagda ord som inte syftar på konkreta föremål utan har ett vidgat användningsområde, samt eufemismer av dessa ord.” (1991: 31) De refererar till Ljungs och Anderssons teorier men påpekar att svordomar idag används som vilka andra talmarkörer som helst och att deras funktion inte behöver vara emotiv, även om den kan vara det.

4.2 Svordomsfunktionerna

Föregångare till dagens svordomar har hittats i egyptiska texter som är mer än 3 000 år gamla (Ljung, 2006: 40). Bland svordomarna från den tiden har man kunnat urskilja två olika slags svordomstyper: eder (fungerar som ett sätt att åkalla en högre makt) och förbannelser (vars funktion är att nedkalla olycka över någon annan). Båda dessa funktioner tillhör än idag de vanligaste svordomstyperna, men fler funktioner har kommit till. Ljung (2006: 60-61) har listat de vanligaste svordomsfunktionerna i dagens moderna språk:

- Utrop av irritation och förvåning: *Fan (också)!, Skit!, Jävlar!*
- Eder: *Vid Gud, Ta mig fan!*
- Bejakanden: *Det kan du ge dig fan på*
- Förnekanden: *I helvete (heller)!*
- Förbannelser: *(Må) Fan ta dom/dig!*
- Ovänlig uppmaning: *Dra åt helvete!*
- Stående förolämpningar: *Din mamma!*
- Skällsord: *Din skit! Den jäveln!*
- Skällsord som stödord: *En rolig fan/jävel*
- Ogillande bestämning: *Ett sådant jävla väder!*
- Eftertryck: *Varenda jävla gång*
- Förstärkningsord: *jävla dum, jävla dumt*
- Framhävande av frågeord: *Vem fan...? Hur i helvete...?*
- Nya ord: *Jävlas, skita i något*

”Utrop” är en av de allra vanligaste svordomsfunktionerna. Svenskan använder sig framför allt av termer för djävulen, helvetet och andra religiösa fenomen i sina utrop, medan man i de flesta andra språk i större utsträckning använder sig av ord för avföring, könsorgan och samlag (Ljung, 2006: 43). ”Utrop”, tillsammans med ”förbannelser”, ”ogillande bestämning” och ”förstärkningsord” är de vanligast förekommande svordomsfunktionerna i *Lång dags färd mot natt*.

Som en kommentar till listan med svordomsfunktioner ovan kan det tilläggas att en del av funktionerna påminner mycket om varandra och det därför ibland kan vara svårt med gränsdragningen dessa emellan. T.ex. så kan ”ogillande bestämning”, ”eftertryck”, ”förstärkningsord” och ”framhävande av frågeord” alla anses uttrycka en slags emfas, d.v.s. att svordomen används för att ge extra betoning åt det som sägs.

Listan med svordomsfunktioner är avsedd som en del i den här uppsatsens allmänna översikt av ämnet svordomar och bör inte förväxlas med de svordomskategorier som tas upp senare i uppsatsen (med början i 6.1), även om namnet på vissa svordomsfunktioner och svordomskategorier sammanfaller.

4.3 Svordomar på det religiösa området

Som nämnts ovan utgörs alltså svordomar av ord som inom en viss kultur historiskt sett har ansetts tabubelagda. Inom de flesta kulturer rör det sig framför allt om tre grupper: svordomar med religiös anknytning, med sexuell anknytning eller som anknyter till avföring. De svordomar som förekommer i *Lång dags färd mot natt* utgörs nästan uteslutande av svordomar kopplade till religionsområdet t.ex. Gud, Jesus, himlen och helvetet. De religiösa svordomarna har sitt ursprung i ett historiskt förbud att missbruka Guds namn och orden för andra religiösa fenomen. Idag anses svärande relaterat till religionsområdet tämligen mildt i förhållande till svärande relaterat till sex- och avföringsområdena. Ljung diskuterar vad denna utveckling kan bero på:

När man svär religiöst riskerar man att ådra sig himlens missnöje genom lättsinnig användning av namn på allvarliga ting, och eftersom rädslan för himmelsk vedergällning blivit allt mindre under senare tid, är det inte att undra på att dessa svordomar förlorat i styrka. (Ljung, 1984: 30)

Ljung menar å andra sidan att genom att medvetet använda en vokabulär som knyter an till sex- och avföringsområdet gör sig talaren skyldig till ett brott mot ”den goda smaken” och att detta idag anses mer chockerande och olämpligt. Ljung konstaterar dock att vissa ord på det religiösa området inte stämmer in under ovanstående beskrivning, nämligen de ord som anknyter till djävulen: *fan, jävel, jävlar, jävlig*. Han skriver: ”Trots att dessa ord har religiös anknytning, tycks det vara den stilistiska och sociala aspekten snarare än den ursprungliga religiösa anknytningen som väger tyngst.” Han är därför av den åsikten att dessa ord idag anses mer tabubelagda och ”olämpliga” att använda än andra ord som kan relateras till det religiösa området.

De vanligast förekommande svordomarna i *Lång dags färd mot natt*, vilka jag har valt ut att analysera närmare, är: *Christ, Jesus, God, Lord, Pete, Damn, God damn, Hell, Bastard* och *Heaven*, samt olika kombinationer av dessa ord.

5. Presentation av källtexten

Det är få pjäser som har en lika omedelbar självbiografisk bakgrund som *Lång dags färd mot natt* (Persson: 2006: 7). Dramat handlar om Eugene O’Neills egen familj, hans far, mor och äldre bror. Karaktären Edmund är O’Neills alter ego (Sheaffer 1968:3). Pjäsen utspelar sig i familjens sommarbostad en sensommardag 1912 då Edmund är 24 år gammal. De fyra familjemedlemmarna utgör pjäsens nav. Handlingen kretsar kring dem och deras konflikter. Fadern James är en alkoholiserad skådespelare som tjänat sin förmögenhet på att ständigt framföra en och samma paradroll. Modern Mary, en hemmafru som drömde om att bli nunna eller konsertpianist, sjunker djupare och djupare in i sitt morfinmissbruk. Brodern Jamie har gått i faderns fotspår och är skådespelare och även han är gravt alkoholiserad. Edmund är en ung skribent med författardrömmar. En femte karaktär, husan Cathleen, förekommer också, i en mycket liten biroll. Pjäsens titel syftar på den dag under vilken handlingen utspelar sig, dagen då den svårt sjuke Edmund äntligen ska få besked om sin sjukdom.

6. Analys av översättningen av svordomar i *Lång dags färd mot natt*

Följande avsnitt omfattar analysen av översättningen av svordomar i *Lång dags färd mot natt*. Inledningsvis presenteras analysmodellen som har använts samt det övergripande analysresultatet. Därefter analyseras svordomarna en i taget (med början i 6.1.1) och det redogörs för hur respektive svordom har översatts i de två översättningarna. Slutligen behandlas de olika karaktärernas svärande (6.1.7) och förekomster av svordomar i de svenska översättningarna, där svordomar saknas i källtexten (6.1.8).

6.1 Analysmodell och övergripande analysresultat

Det har inte varit möjligt att använda någon enhetlig modell för analysen av samtliga svordomar i den här uppsatsen (mer om detta längre fram i 6.1). Den modell som ligger till grund för analysen, och som övriga analysmodeller (med början i 6.1.1) bygger på, är dock Magnus Ljungs modell, som återfinns i tabell 1 nedan. Modellen är hämtad från artikeln ”Fuck you, shithead!” (1983) och är avsedd för klassificering av amerikanska svordomar.

Modellen utgör de vanligaste svordomskonstruktionerna i amerikansk engelska. Ljung skiljer på svordomar som består av självständiga yttranden och svordomar som är en del av yttranden.

Tabell 1 visar Ljungs indelningssystem med det övergripande analysresultatet för de 10 vanligast förekommande svordomarna i *Lång dags färd mot natt*, antal instanser som tillhör respektive kategori samt ett exempel från pjäsen ur varje kategori. De 10 vanligast förekommande svordomarna förekommer sammanlagt 191 gånger i materialet.

Tabell 1. De vanligaste svordomskonstruktionerna.

SJÄLVST YTTRANDE	DEL AV YTTRANDE utanför satsen	DEL AV YTTRANDE inom satsen
<ul style="list-style-type: none"> Utrop (83 instanser) <i>Hell!</i> 	<ul style="list-style-type: none"> Talaktsadverbial (15 instanser) <i>I hope to God she doesn't come down.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> Talarens ogillande (44 instanser) <i>It must be the damned malaria...</i>
<ul style="list-style-type: none"> Uppmaning (2 instanser) <i>Don't be a damned fool!</i> 	<ul style="list-style-type: none"> Reaktionssignaler (1 instans) <i>The hell you do!</i> 	<ul style="list-style-type: none"> WH + emfas (10 instanser) <i>What the hell do you mean?</i>
<ul style="list-style-type: none"> Epitet (5 instanser) <i>You dirty bastard!</i> 		<ul style="list-style-type: none"> Graduttryck (21 instanser) <i>I'd worked like hell.</i>
<ul style="list-style-type: none"> Nedsättande påstående (0 instanser) 		<ul style="list-style-type: none"> Emfas (0 instanser)
		<ul style="list-style-type: none"> Idiom (10 instanser) <i>I dont give a damn...</i>

Nästan hälften av svordomarna i materialet som har undersökts utgör ett självständigt yttrande, 90 fall av sammanlagt 191. Den överlägset vanligaste konstruktionen inom denna kategori är ”utrop”, t.ex. *Christ!* eller *Hell!* ”Uppmaningar” förekommer bara i 2 fall, *Don't be a damned fool* och *Shut up, you damned fool!* Exempel på ”epitet” är bl.a. *You damned fool* och *You dirty bastard!* ”Nedsättande påstående” finns det inte några exempel på i källtexten. (Ljung, 1983: 279, konstaterar att denna funktion inte finns i svenskan, medan uttrycket ”x sucks” har fått karaktären av fast konstruktion i amerikansk engelska.)

När det gäller svordomar som utgör en del av ett yttrande utanför satsen så är den vanligaste konstruktionen ”talaktsadverbial”, t.ex. i meningar som *I hope to God he misses the last car and has to stay uptown!* eller *For God's sake, try and be yourself - at least until he goes.* När det gäller ”reaktionssignal” finns det bara ett exempel: *The hell you do!*

De vanligaste konstruktionerna för del av yttranden inom satsen är kategorierna ”talarens ogillande” och ”graduttryck”. Den förstnämnda utgörs framför allt av uttryck med *damned* (*That damned old scoundrel!*, *None of your damned insolence!*) och den senare av uttryck som *...mad as hell...* och *know damned well...* De flesta exemplen på ”WH+emfas” är meningar som börjar på *What the hell*. ”Idiom” utgörs uteslutande av uttryck som *give a damn*, *matter a damn* etc. ”Emfas” finns det inte några exempel på i källtexten och Ljung (1983: 279) konstaterar även här att svenskan inte har någon motsvarighet till den konstruktionen. Ett exempel han ger på engelska är *She kissed me on the goddamn lips*. Ordet *god damn* som bestämning till substantiv finns det flera exempel på i källtexten men då fungerar *god damn* som ett sätt att uttrycka talarens ogillande och inte som när det gäller emfaskonstruktionen, för att uttrycka något positivt.

Ljungs sista kategori, svordomar som är en del av ett yttrande och finns inom ord och fras (t.ex. *Absogoddamlutely* eller *Merry fucking Christmas*) finns det inga exempel på i materialet så den kategorin återfinns därför inte i tabell 1 ovan. Ljung (1983: 279) skriver att denna kategori egentligen inte finns i svenskan men att uttryck i stil med *någon jävla stans* och *ingen jävla stans* är en ”rudimentär svensk motsvarighet”.

I följande del kommer de 10 vanligast förekommande svordomarna i *Lång dags färd mot natt* och deras svenska översättningar, av Sven Barthel respektive Klas Östergren, att analyseras var och en för sig. Svordomarna är *Christ*, *Jesus*, *God*, *Lord*, *Pete* (*for Pete's sake*), *Damn(ed)*, *God damn(ed)*, *Hell*, *Bastard* och *Heaven*. De konstruktionskategorier som svordomarna har delats in i är, i likhet med de kategorier som presenteras i tabell 1 i 6.1, hämtade från Magnus Ljungs artikel ”Fuck you, shithead!” (1983). Dock bör det tilläggas att kategorierna som används i den specifika genomgången av svordomar nedan endast bygger på modellen med kategorier som presenteras i 6.1 och alltså inte är identiska med dessa. De modeller med kategorier som används i 6.1.1-6.1.6 är inte desamma för samtliga svordomar, men de har gemensamt att de alla har sitt ursprung i modellen i tabell 1 i 6.1. Det har med andra ord inte varit möjligt att använda en enhetlig modell för hela analysen, utan en huvudmodell (som presenteras i 6.1) och varianter på denna (som följer i 6.1.1- 6.1.6).

Fullständiga listor där alla svordomsförekomster finns med återfinns i Bilaga 1. Nedan följer tabeller med ett urval av exempel på svordomarna och deras översättningar.

Ett streck (-) i tabellen betyder att svordomen har utelämnats i översättningen.

6.1.1 Christ/Jesus/God/Lord/Pete

CHRIST/JESUS/GOD/LORD/PETE (63 instanser)

Under denna rubrik diskuteras ovanstående ord såväl när de står ensamma som i olika kombinationer.

Christ

Ordet *Christ* förekommer 10 gånger och *for Christ's sake* 2 gånger. Tabell 2 visar hur översättarna valt att översätta *Christ* och *for Christ's sake*.

Tabell 2. Konstruktioner med *Christ*.

Svordom	Översättning 1956	Översättning 2005
Christ	Å, herre Jesus! - (Nej, nej!) - Jesus Jesus! ett sånt helvetes liv... Jesus Fan (ska veta) Jesus Jesus	Herre gud! Herre gud Herre gud Herre gud Fy fan! Fan Herre gud Herre gud Herre gud Herre gud
For Christ's sake	för Guds skull! - (Nej, snälla...)	herre gud Fan

När det gäller översättningen av svordomen *Christ* skiljer sig de två översättningarna ganska mycket åt. I översättningen från 1956 har ordet översatts med *Jesus* i sex av de tio fallen men den översättningen förekommer inte i något av fallen i den nya översättningen från 2005 där översättaren istället har använt *herre gud* i 8 av 10 fall. De övriga två förekomsterna har i den nya översättningen anmärkningsvärt nog översatts med *Fan* och *fy fan*, betydligt starkare svordomar än *herre gud* och egentligen raka motsatsen till *Christ* (*Jesus*). Även i den gamla översättningen har ordet två gånger översatts med starkare svordomar, varianter av *fan/helvete*, omskrivningarna *fan ska veta* och *ett sånt helvetes liv...*

For Christ's sake har i den gamla översättningen översatts med *för Guds skull* den första gången ordet förekommer medan svordomen uteslutits den andra gången och ersatts med *Nej, snälla*. I den nya översättningen är tonen något hårdare. Första gången har uttrycket översatts med *herre gud* och andra gången med *fan*.

Jesus

Ordet *Jesus* förekommer 3 gånger. Tabell 3 visar hur översättarna valt att översätta *Jesus*.

Tabell 3. Konstruktioner med *Jesus*.

Svordom	Översättning 1956	Översättning 2005
Jesus	- Jesus - (Nej...!)	Fan Herre gud ...för fan!

När det gäller svordomen *Jesus* har Barthel valt att översätta den med *Jesus* vid ett tillfälle och att utelämna svordomen vid två tillfällen. Östergrens översättning av ordet framstår som något grövre, då han vid två av tre tillfällen valt att översätta ordet med *fan*.

God

Ordet *God* förekommer 10 gånger, *God Almighty* 1 gång, *by God* 6 gånger, *for God's sake* 12 gånger, *for the love of God* 4 gånger, *I wish/hope to God* 6 gånger.

Tabell 4 visar exempel på hur översättarna valt att översätta *God* och dess varianter.

Tabell 4. Konstruktioner med *God*.

Svordom	Översättning 1956	Översättning 2005
God	Å Gud Jösses Gud i himlen Herregud -	Herre gud Fan
God Almighty	...ta mej fan...	...fan...
by God	Å Gud i himlen herregud Jösses ta mej fan -	Herre min skapare Vid Gud Herre gud! Det ska gudarna veta Min skapare -
for God's sake	för guds skull herre gud i jösse namn -	herregud för guds skull för fan!
for the love of God	för Guds skull Gud i himlen -	herre gud! för guds skull! -
I wish/hope to God	Jag önskar/hoppas vid Gud -	jag önskar/hoppas vid Gud -

När det gäller uttrycket *God* och dess varianter har översättarna valt lite olika lösningar. *God*, när det står ensamt, har i den gamla översättningen översatts med uttrycken *Å Gud*, *Jösses*, *Gud i himlen* och *herregud*. I hälften av fallen, 5 av 10 sammanlagt, har dock översättaren valt att inte översätta med en svordom utan helt enkelt utelämnat ordet *God* i översättningen. I den nya översättningen utelämnas inte svordomen i något av fallen, men variationen i översättningen är mindre än i Barthels översättning. Östergren har i 7 av 10 fall valt att översätta *God* med *herre gud* och i de övriga tre med *fan*. Även här kan man alltså se ytterligare en liten tendens till att den nya översättningen hittills är något hårdare i tonen när det gäller översättningen av svordomar. *God Almighty* har däremot översatts med *fan* eller en variant av *fan* i såväl den gamla som den nya översättningen. När det gäller *by God* och *for the love of God* kan man se en något större variation i översättningarna. Såväl den gamla som den nya översättningen är här något snällare i tonen. Antingen översatts uttrycken med olika varianter av uttryck som innehåller *Gud* eller så utelämnas ordet *God* helt i översättningen och ersätts med ord som *nej* eller *snälla*. Ingen av översättarna har här valt uttryck som innehåller *fan* eller någon annan ”starkare” svordom, med undantag för *ta mej fan* en gång i den gamla översättningen.

Uttrycket *for God's sake* har ju en direkt svensk översättning i *för Guds skull* och det är också den översättningen som såväl Barthel som Östergren har använt sig av i en majoritet av fallen. Östergrens andrahandsval vid översättningen av *for God's sake* har varit *herre gud*, alltså det uttryck som han använt sig av flest gånger när det gäller översättning av uttryck med *God* sammanlagt. Barthel har vid fler tillfällen än Östergren valt att utelägna *for God's sake* helt och ersatt det med olika uttryck som *nej*, *snälla*, samt det idag något gammalmodiga *i jösse namn*.

I den gamla översättningen har ordet *Gud* i större utsträckning utelämnats vid översättningen av *I wish to God* och *I hope to God* än i den nya översättningen. Tyngdpunkten har istället lagts på orden *hoppas* (vid ett tillfälle kursiverat i den gamla översättningen, för att visa betoningen) och *önskar*. När det inte har utelämnats har det översatts ordagrant med *jag önskar vid Gud* och *jag hoppas vid Gud*. I den nya översättningen har *I wish to God* översatts ordagrant med *jag önskar vid Gud* i 1 av de 3 fallen som uttrycket förekommer. *I hope to God* har i alla 3 fall det förekommer översatts med *Jag hoppas vid Gud* eller *Hoppas vid Gud*.

Lord

Uttrycket *Oh, Lord!* förekommer 2 gånger. Tabell 5 visar hur översättarna valt att översätta *Lord*.

Tabell 5. Konstruktioner med *Lord*.

Svordom	Översättning 1956	Översättning 2005
Lord	Herre du min skapare! Å herregud!	Å, herre gud! Herre gud!

Oh, Lord förekommer inte lika ofta som de betydligt vanligare *Oh, Christ* och *Oh, God*, utan endast vid 2 tillfällen i pjäsen. Den vanligaste översättningen av ordet, sett till båda översättningarna, har varit uttryck med varianter av *herre gud*.

Pete

Uttrycket *for Pete's sake* förekommer 7 gånger. Tabell 6 visar hur översättarna valt att översätta *for Pete's sake*.

Tabell 6. Konstruktioner med *Pete*.

Svordom	Översättning 1956	Översättning 2005
For Pete's sake	för Guds skull!	Herre gud!
	-	Herre gud
	-	-
	- (snälla)	-
	- (snälla)	- (lägg av)
	- (Nej...!)	- (lägg av)
	- (Nej...)	Herre gud

I Norstedts stora engelsk-svenska ordbok har man översatt *for Pete's sake* med *för Guds skull* men det är ingen lösning som de båda översättarna av *Lång dags färd mot natt* har använt sig av, med undantag för det första exemplet i Barthels översättning. Den vanligaste lösningen är istället att utlämna det helt och använda sig av omskrivningar med ord och uttryck som *snälla* och *lägg av*. I den gamla översättningen har *for Pete's sake* utelämnats i 6 av 7 fall och i den nya i 4 av 7 fall. Östergren har, i de tre fall han valt att översätta uttrycket, åter igen använt sig av *herre gud*.

6.1.2 Damn(ed)

DAMN(ED) (71 instanser)

Damn förekommer sammanlagt 71 gånger. Tabell 7 visar exempel på de vanligaste konstruktionerna med *damn* och hur översättarna valt att översätta uttrycket.

Tabell 7. Konstruktioner med *Damn*.

	Källtext	Översättning 1956	Översättning 2005
Utrop	Damn! Damn it!	Fan! Fan	Fan! Men vad fan!
Best till subst	Don't be a damned fool! Your damned stingingness! ...any damned state farm... The damned stuff is half water!	- (Prata inte smörja!) Din förbannade snikenhet! ...nåt jävla slumsjukhus... Fan – det är ju hälften vatten!	- (Spela inte idiot!) Din förbannade snålhet! ...någon jävla statlig anstalt... Det här är ju för fan hälften vatten!
Best till adj	That damned old scoundrel! Don't start your damned atheist morbidity! ...for I'm damned sure...	- (Å, den där gamla skurken!) Kom inte stickande med dina förbannade morbida idéer igen! För jag kan ge mej fan på att...	- (Den gamle rövaren!) Börja inte med det där förbannade makabra ateistpratet! ...för jag kan ge mig fan på att...
Best till adv	You know damned well... I damned near busted my knee...	Du vet så förbannat väl... Fan, jag höll ju på att slå sönder knät...	Du vet jävligt väl... - (Jag höll på att krossa knät...)
Fras	Who gives a damn about any part of it!	- (Det hör väl inte hit var det kommer ifrån!)	Men vem fan bryr sig om det!

Damn (*damned*, *damnable*) är den vanligast förekommande svordomen i *Lång dags färd mot natt*. Det är också den svordomen som har flest kombinationsmöjligheter och kan förekomma i flest antal olika konstruktioner. Den absolut vanligaste varianten av *damn* i texten är *damned*, som bestämning till substantiv, adjektiv eller adverb. *Damn* i oböjd form förekommer främst i fraser av typen *not give a damn* samt vid två tillfällen i form av utrop, *damn!*, i båda översättningarna översatt med *fan!*.

När det gäller *damned*, som bestämning till substantiv så är den vanligaste översättningen till svenska *förbannade*, t.ex. *förbannade idiot*, *dina förbannade böcker*. Detta gäller för såväl den gamla översättningen som den nya. Andra svenska svordomar som används vid översättningen av *damned* är *jävla* (*nåt jävla slumsjukhus*, *den där jävla lampan*). I den gamla

översättningen används eufemismerna *jäkla* (*Den där jäkla mistluren...*) och *förbaskad* (*Det är en förbaskad otur...*). *Damned* har av båda översättarna i meningen *The damned stuff is half water!* skrivits om till *Fan - det är ju hälften vatten!* (gamla översättningen) och *Det här är ju för fan hälften vatten!* (nya översättningen). På så sätt har svordomen, och därmed känslan och stilnivån i meningen behållits trots att *the damned stuff* inte har översatts ordagrant, något som är mycket svårt om man vill få det att låta bra på svenska. En annan intressant iakttagelse kan man göra i Östergrens översättning av meningen *Shut up, you damned fool!*, som han valt att översätta med *Lägg av, din dumma jävel!* Istället för att översätta ordet *damned* (som ju är svordomen i källtextens mening) med en svordom på exakt motsvarande ställe i den svenska meningen så har han valt att lägga in svordomen på en annan plats i meningen genom att översätta *fool* med *jävel*. På så sätt inkluderas svordomen även i måltexten och meningen får samma känsla och stilnivå både på engelska och på svenska.

Det mest anmärkningsvärda när det gäller översättningen av *damned* som bestämning till substantiv är dock att översättarna i så stor utsträckning har valt att inte översätta *damned*, att helt enkelt utelämna svordomen i den svenska översättningen. Detta gäller i den gamla översättningen i 18 av sammanlagt 31 fall och i den nya översättningen i 15 av 31 fall. Detta tyder på att *damned* är en svordom som orsakar svenska översättare av amerikanska texter mycket problem. Ordet *damned* är oerhört vanligt i amerikansk engelska, medan *förbannad* och *jävla* inte alls används i samma utsträckning i svenskan. En orsak till att översättarna så ofta valt att utelämna ordet i översättningen kan helt enkelt vara för att slippa upprepa t.ex. *förbannad* för många gånger i texten eftersom det inte tycks smälta in lika bra i det svenska språkbruket som i det amerikanska.

Även när det gäller *damned* som bestämning till adjektiv har båda översättarna i hög grad valt att inte översätta ordet. Såväl Barthel som Östergren har hoppat över *damned* i 11 av sammanlagt 22 fall. Även här följs samma mönster som ovan, d.v.s. när ordet väl översätts så är den vanligaste svenska översättningen *förbannade/förbannat*. *For I'm damned sure* har i båda översättningarna översatts med *kan jag ge mig fan på*. Östergren har i 4 fall valt konstruktioner med *jävla*: *It's so damned crazy – Det är bara så jävla dumt*; *Don't get – too damned fresh – Var inte – så jävla uppkäftig*; *You're a damned fine kid – Du är en jävla bra människa* och *Too damned sleepy – Jag är för jävla trött för det*.

Den vanligaste frasen när *damned* står som bestämning till adverb är konstruktioner med *know damned well*. Här har det inte varit några större problem för översättarna, konstruktioner som *jag vet jävligt väl att...*, *du vet förbannat väl att...* låter naturliga på svenska. Större problem torde det vara att översätta en mening som *I damned near busted my knee on the*

stand. ”Det var förbannat nära att jag...” kan visserligen användas, men båda översättarna har valt andra varianter, kanske för att inte använda *förbannat* alltför ofta. Barthel har valt att ersätta *damned near* med en annan svordom, *fan*, som ju enklast placeras i början av meningen (*Fan, jag höll ju på att slå sönder knät på paraplystället!*) medan Östergren helt enkelt utelämnat *damned* och översatt meningen *Jag höll på att krossa knät på den där klädhängaren*.

I den sista kategorin, fras, dominerar uttryck med *not give a damn* (samt varianterna *not matter a damn* och *not care a damn*). Här har översättarna valt lite olika strategier. Barthel har i flertalet fall, 8 av 10, valt att utelämna svordomen till förmån för lösningar som *inte bry sig*, *inte betyda någonting* medan Östergren i 6 av 10 fall valt olika varianter med *fan* (*Men vem fan bryr sig om det!*, *Och jag ger fan i vad andra människor gör.*)

6.1.3 God damn(ed)

GOD DAMN(ED) (9 instanser)

God damn förekommer sammanlagt 9 gånger. Tabell 8 visar exempel på de vanligaste konstruktionerna med *god damn* och hur översättarna valt att översätta uttrycket.

Tabell 8. Konstruktioner med *God damn*.

	Källtext	Översättning 1956	Översättning 2005
Utrop	God damn you! God damn it!	Måtte fan ta dej! Det är för jävligt!	Fy fan för dig! Fy fan!
Best till subst	...you put me in such a God-damned rage...	- (...du gjorde mej så rasande...)	...du retar mig så förbannat...
Best till adj	A God-damned hollow shell.	- (Ett tomt skal!)	- (Ett tomt och värdelöst skal.)

God damn och *god damned* förekommer framför allt i konstruktioner med utrop och som bestämning till substantiv. Utropen *God damn it!* och *God damn you!* har i den nya översättningen uteslutande översatts med uttryck med *fan* i, *fy fan!* och *fy fan för dig!* I den gamla översättningen märks i detta fall en något större variation med *Det är för jävligt*, *lika förbannat*, *Fy tusan!* och *Måtte fan ta dej!* (De två sista exemplen möjligen något ålderdomliga idag).

När det gäller *God-damned* som bestämning till substantiv har översättarna använt sig av två strategier, antingen utelämnat det i översättningen eller översatt det med någon variant av *förbannad*. *God-damned* som bestämning till adjektiv förekommer endast en gång i texten och har i båda översättningarna utelämnats även om Östergrens översättning av *A God-damned hollow shell* (*Ett tomt och värdelöst skal*), när han inkluderat både *tomt* och *värdelöst*, kan tyckas vara en kompensation för *God-damned*, en slags förstärkning, istället för att bara skriva *ett tomt skal*, som Barthel gjort i den gamla översättningen.

6.1.4 Hell

HELL (37 instanser)

Svordomen *Hell* förekommer sammanlagt 37 gånger i pjäsen. Tabell 9 visar exempel på de vanligaste konstruktionerna med *hell* och hur översättarna valt att översätta uttrycket.

Tabell 9. Konstruktioner med *Hell*.

	Källtext	Översättning 1956	Översättning 2005
Utrop	To hell with Doctor Hardy! Hell, everyone keeps a light on...	Åt helvete med doktor Hardy! - (Alla människor har väl lampan brinnande...)	Åt helvete med doktor Hardy! Fan, varenda människa har en lampa tänd...
WH+the hell	What the hell do you mean? What the hell for, a joke?	Vad fan menar du? - (Varför det – på skoj?)	Vad fan menar du? - (Varför då, var det ett skämt?)
Adversativt adverbial	The hell you do!	I helvete gör <i>du</i> !	Så fan du gör!
Gradadverbial	...he's stubborn as hell... I've been as happy as hell...	- (...han är ju envis som synden...) Jag har gått och varit så förbannat lycklig...	- (...han är envis som synden...) Jag har varit så förbannat glad...
Fraser	Hell of a good time, at that.	Förbannat roligt var det förresten.	- (Det var faktiskt en riktig höjdare.)

Den absolut vanligaste konstruktionen med *hell* är i form av utrop. 21 av de totalt 37 fallen består av utrop. Två former av utrop dominerar, konstruktionen *to hell with* (*To hell with Doctor Hardy!*, *To hell with them!*) och *hell* (*Hell, I used to write better stuff...*) ensamt som utrop i inledningen av en sats. Översättarna verkar inte ha haft några större problem här, *to*

hell with har oftast översatts med *åt helvete med* (framför allt när det står som bestämning till ett egennamn eller ett substantiv) eller *ge fan i* (om det är placerat framför *that*, t.ex. *To hell with that*). *Hell* ensamt i början av satsen har i de flesta fallen översatts med *fan*. I den nya översättningen gäller detta i samtliga fall och i den gamla översättningen i 4 av 7 fall. Barthel har dock i större utsträckning än Östergren valt att utelämna *hell* när det inleder en sats, vilket får till följd att den gamla översättningen i det hänseendet blir snällare i tonen och tappar en del av ”grovheten” och känslan i meningen. Ett exempel på detta är *Hell, it's purely selfish* som Barthel översatt med *Det är rena egoismen* och Östergren med *Fan, det är ju ren egoism*.

Den näst vanligaste konstruktionen med *hell* är WH+the hell, oftast i form av en fråga. (*What the hell do you mean?*, *What the hell are you staring at?*) Den vanligaste översättningen av *what the hell*, såväl i den gamla som i den nya översättningen, är *vad fan* (*Vad fan menar du?*). Översättarna har också i relativt stor utsträckning valt att utlämna *what the hell*, t.ex. i meningen *What the hell for, a joke?*, där Barthel översatt med *Varför det – på skoj?* och Östergren med *Varför då, var det ett skämt?* Sannolikt har översättarna här velat förenkla meningen en aning och velat undvika en fras i stil med den något klumpigare konstruktionen *Vad fan då för, var det ett skämt?*

Den tredje vanligaste konstruktionen är *hell* som gradadverbial. Här har den vanligaste lösningen för båda översättarna varit att utelämna *hell* i översättningen med undantag för *as happy as hell* som i båda fallen har översatts med *så förbannat lycklig/glad*. Gradadverbial av typen *mad as hell* och *stubborn as hell* har uppenbarligen vållat en del svårigheter för översättarna. Som vi ser i exemplet *...he's stubborn as hell* så fungerar det bättre på svenska att använda ett välkänt uttryck som *envis som synden* än att försöka sig på att få in *hell* i satsen. Man kan visserligen tänka sig en variant i stil med *han är så förbannat envis* men den lösningen känns mindre lyckad än *han är envis som synden*.

6.1.5 Bastard

BASTARD (4 instanser)

Bastard förekommer 4 gånger. Tabell 10 visar hur översättarna valt att översätta *Bastard*.

Tabell 10. Konstruktioner med *Bastard*.

Svordom	Översättning 1956	Översättning 2005
The bastard of a doctor was!	- (Jo, det var det där kräket till läkare hon hade.)	Den där förbannade doktorn!
...I know you think I'm a cynical bastard...	- (Jag förstår att du tycker jag är en cynisk buse...)	Jag vet att du tycker att jag är en cynisk jävel...
What a bastard to have for a father!	- (Vilket as till far!)	Vilken skithög till farsa!
You dirty bastard!	Ditt förbannade as!	Ditt förbannade kräk!

I den gamla översättningen är den vanligaste översättningen av *bastard as* (*Vilket as till far!*, *Ditt förbannade as!*). Även *kräk* och *buse* används. I den nya översättningen används fyra olika ord. *The bastard of a doctor was* har översatts med *Den där förbannade doktorn*. I de övriga fallen används *skithög*, *kräk*, *jävel*. I meningen *You dirty bastard!* har såväl Barthel som Östergren flyttat svordomen inom satsen, då de istället för att översätta *bastard* med en svordom har valt att översätta *dirty* med *förbannade*. Vid flera tillfällen märks stora skillnader i tonen mellan den gamla och den nya översättningen. *What a bastard to have for a father* har i Barthels översättning blivit *Vilket as till far!* medan Östergrens mer moderna *Vilken skithög till farsa!* känns som en översättning som hade varit otänkbar för 50 år sedan när den gamla översättningen gjordes. I dagens språk däremot fungerar den ju bra.

6.1.6 Heaven

HEAVEN (7 instanser)

Heaven förekommer 7 gånger. Tabell 11 visar hur översättarna valt att översätta *Heaven*.

Tabell 11. Konstruktioner med *Heaven*.

Svordom	Översättning 1956	Översättning 2005
Good heavens	- (Vad i all världen)	Men herre gud
Good heavens!	Milde himmel!	Herre gud!
Heavens	-	Herre min skapare
Heavens	Herregud	Du milde
For heaven's sake	Herregud	Herre gud
Good heavens	- (men vad i all sin dar)	Herre gud
Heaven knows	Herregud	Det ska gudarna veta

Heaven, och varianter med uttrycket, är den kanske mildaste svordomen i pjäsen. Variationen i såväl den gamla som den nya översättningen är relativt stor. Båda översättarna använder sig framför allt av uttryck med *herre gud*. Uttryck med *himmel*, d.v.s. den direkta översättningen

av det engelska ordet, är däremot inte så vanliga. Det förekommer bara en gång, i den gamla översättningen, nämligen *Milde himmel!*. Barthel har ofta använt sig av uttryck som *...vad i all världen...* och *...vad i all sin dar...* medan Östergren valt lösningar som *Du milde, Herre min skapare* och *det ska gudarna veta*.

6.1.7 De olika rollkaraktärernas bruk av svordomar

En jämförelse av de olika rollkaraktärernas bruk av svordomar sinsemellan visar att de tre manliga karaktärerna svär betydligt mer och grövre än vad den kvinnliga gör.¹ Sönerna svär totalt sett mer än föräldrarna och de svär också något grövre. I Edmunds och Jamies repliker finns alla svordomar som diskuteras i den här uppsatsen representerade, med undantag för *heaven* och *lord*. Edmund använder sig framför allt av *damn*, *God*, *hell*, *for Pete's sake* och *Christ*, medan *damn*, *hell*, *for God's sake* och *God damn* finns överrepresenterade i Jamies ordförråd. Även fadern svär relativt flitigt, framför allt genom att använda *damn* och i viss mån även *hell*. Det märks stor skillnad på bruket av svordomar när männen pratar med varandra och när de pratar med Mary. Sinsemellan svär de betydligt mer och grövre än när de pratar med henne. Edmund säger t.ex. *hell* och *god damn you* vid ett flertal tillfällen till sin far och bror, men aldrig till sin mor. Fadern använder ”snällare” svordomar som *for the love of God* och *by God* när han pratar med sin hustru men *damn*, *god damn* och *hell* när han tilltalar sönerna. Modern själv svär endast vid ett fåtal tillfällen och då använder hon uteslutande uttryck med *heaven* och *lord*, alltså den mildaste sortens svordomar av alla. Dessa svordomar används överhuvudtaget inte av de manliga karaktärerna i pjäsen.

Även när det gäller de två översättningarna av pjäsen och översättningen av svordomar så märker man liknande skillnader beträffande hur sönerna svär i jämförelse med föräldrarna och hur fadern och sönerna svär i jämförelse med modern. I den gamla översättningen återfinns olika uttryck med *fan* och *förbannat* främst bland de svordomar Edmund och Jamie använder och i den nya översättningen dominerar *fan* och *herre gud* när det gäller deras mest använda svordomar. Även *helvete* och *jävla* använder de flitigt i den nya översättningen. Den svordom som fadern mest använder sig av, i såväl den gamla som i den nya översättningen, är *förbannat/förbannade* följt av *fan* och *för Guds skull*. Moderns ”grövsta” svordom är *herre gud*, annars använder hon mest uttryck som *Milde himmel* och *du milde*. I den nya

¹ Som nämnts i presentationen av källtexten finns det två kvinnliga karaktärer i *Lång dags färd mot natt*, men eftersom husan Cathleen har en mycket liten roll, med få repliker, så inkluderas inte hon i redogörelsen för rollkaraktärernas svärande.

översättningen använder hon *herre gud* i något större utsträckning än i den gamla översättningen.

6.1.8 Svordomar i de svenska översättningarna, men inte i källtexten

Tabeller som visar alla svordomar som har lagts till i de svenska översättningarna återfinns i Bilaga 2.

Fenomenet med svordomar i måltexten trots att det inte förekommer någon svordom i motsvarande fras i källtexten finns det exempel på i båda översättningarna. I översättningen från 1956 finns det 46 exempel och i översättningen från 2005 finns det 18 exempel. Hälften av exemplen i den nya översättningen återfinns även i den gamla översättningen. När det gäller ord som *dirty* och *rotten* har översättarna vid flera tillfällen valt att översätta dem med en svordom på svenska, t.ex. *jäkla*, *förbannade* och *jävla* respektive *jäkla* och *jävligt*. Det finns också en tendens att meningar som innehåller ett slangord (men inte nödvändigtvis en svordom) har översatts med en svensk svordom, även om den inte fungerar som exakt översättning av slangordet. Ett exempel på detta finner vi i den gamla översättningen där *You're a fine lunkhead* har översatts med *Hur fan bär du dej åt?* Slangordet *lunkhead*, ung. *knäppskalle* (ne.se) på svenska har här ersatts med ett uttryck med *hur fan*, antagligen för att hitta samma känsla i översättningen. Resultatet blir emellertid att repliken känns något ”hårdare” på svenska.

Anledningen till att översättarna har valt att lägga till svordomar i den svenska översättningen på ställen där det inte förekommer någon svordom i den källtexten kan vara många. Som vi sett tidigare så förekommer ju även motsatsen vid ett antal tillfällen, att svordomar i källtexten har utelämnats i översättningen. Att lägga till svordomar på vissa ställen kan alltså vara en strategi från översättarnas sida för att kompensera för utelämnandet av svordomar på andra ställen. Det viktigaste är med andra ord att få rätt balans i texten, att stilen och känslan i originaltexten återspeglas i översättningen och inte nödvändigtvis att alla källtextens svordomar översätts med en svordom även i måltexten.

En intressant aspekt när det gäller att lägga till svordomar är att detta förekommer mer frekvent i den äldre översättningen än i nyöversättningen. Alltså kan man hävda att den nyare översättningen i det avseendet är mer trogen originaltexten. Man skulle annars kunna tro att man i nyöversättningen skulle ha varit mer benägen att lägga till svordomar för att på så sätt få språket att låta mer modernt men så är alltså inte riktigt fallet.

7. Slutdiskussion och slutsats

Som framgår av analysen i föregående kapitel, så är den största skillnaden när det gäller översättningen av de 10 vanligast förekommande svordomarna i *Lång dags färd mot natt* att Barthel i den gamla översättningen i större utsträckning än Östergren i den nya utelämnar svordomar i översättningen. När svordomarna väl har översatts är dock variationen av olika svordomar något större i den gamla översättningen. Den nya översättningen är mer trogen källtexten när det gäller översättning av svordomar; förekommer det en svordom i originaltexten så gör det i högre grad det även i den nya översättningen än vad som är fallet med den gamla. Svordomarna i den nya översättningen är också överlag något grövre än de i den gamla översättningen. Detta gäller t.ex. översättningen av *Christ, Jesus, God, Damn, och Hell*. Variationen i den nya översättningen är dock, som sagt, något mindre än i den gamla, då det förekommer anmärkningsvärt många *herre gud* och *fan*, oavsett vilken som är den amerikanska svordomen. Ovanstående är säkerligen något som översättaren Östergren varit medveten om, men problemet skulle kunna vara att det idag inte finns lika många varianter att välja på när det gäller översättningen av ”religiösa” svordomar. Uttryck som *Jesus, I jösse namn, Fy tusan* och *Milde himmel*, som förekommer i den gamla översättningen, används inte i dagens språk i samma utsträckning som tidigare och följaktligen inte heller i en modern översättning.

Man skulle givetvis kunna invända att *Lång dags färd mot natt* utspelar sig 1912 och att det inte borde vara nödvändigt att karaktärerna pratar som om de levde på 2000-talet. Dock verkar det som om Dramaten, i samband med att teatern bestämde sig för att åter sätta upp pjäsen, exakt 50 år efter urpremiären på samma scen, haft som mål att modernisera föreställningen och även i viss mån sättet som karaktärerna uttrycker sig på. Detta framgår bl.a. av presentationen av föreställningen på Dramatens hemsida: ”Med hjälp av den dynamiska ensemblen Börje Ahlstedt, Lena Endre, Jonas Malmsjö och Jonas Karlsson vill regissören att publiken ska känna att familjen Tyrone lever och existerar i vår tid” (07.05.03). Moderniseringen av pjäsen och dess språk var också något som kommenterades i recensionerna av pjäsen efter premiären. SVD:s recensent Lars Ring skriver att ”Stefan Larssons tolkning har rent språkligt lämnat 50-talet bakom sig. Regissören spetsar Klas Östergrens bekvämt nutidssvenska översättning till aggressivt talspråk” (06.10.15). Även DN:s recensent Leif Zern konstaterar att ”[n]är Malmsjö och Karlsson släntrar in på scenen, med modernt uppknäppta skjortor, tycks de ta steget in i vår egen tid [...]” (06.10.15).

Att föreställningen skulle vara en modern uppsättning med ett modernt tilltal var utan tvivel ett mål med nyuppsättningen. En intressant iakttagelse som jag har kunnat göra, efter att ha sett Dramatens nuvarande uppsättning tre gånger, är att man i den version som ges på scenen dessutom har lagt till ett stort antal svordomar på ställen där det inte förekommer någon svordom i Östergrens översättning. Uppenbarligen rör det sig om tillägg och ändringar som gjorts under repetitionsarbetet när man arbetat med att forma texten för att få den att låta naturlig i enlighet med den föreställning och det budskap man vill förmedla.

7.1 Dramatextens behov av nyöversättning

Nyöversättningen av *Lång dags färd mot natt* aktualiserar frågan om varför en text som inte anses inaktuell på källspråket måste uppdateras på målspråket. Beslutet av Dramaten att satsa på en nyöversättning vid premiären av den nya uppsättningen av pjäsen var knappast något ovanligt beslut. Faktum är att de flesta dramatiska texter nyöversätts med jämna mellanrum. Dramaöversättaren Göran O Eriksson behandlar detta ämne i artikeln ”En vecka för en enda rad av Shakespeare”. Han skriver:

Teaterns texter tycks åldras fortare än andra. Att översätta för scenen är att skriva repliker som genast ska förbrukas och försvinna: efter några år är de fadda, och man tvingas återvända till originalet för att få nya impulser. (Eriksson, 1995: 203)

Erikssons teori om vad detta kan bero på är att en bra pjäsöversättning är knuten till nuet, till den tidsperiod då den är avsedd att användas. Han anser vidare att det är en översättares skyldighet att återge källtexten så troget han eller hon kan, även om det innebär att översättarens verk förlorar sin livskraft efter ett decennium. Han medger att han ibland funnit det smärtsamt att behöva avstå från snilleblixtar för att det inte svarat exakt mot det som står i källtexten. Han uppfattar replikerna i en pjäs som dokumentära och det är hans absoluta övertygelse att de inte får förvanskas.

Det kan säkert vara som Eriksson hävdar, att en dramaöversättning åldras fortare om den är trogen originalet än om den är ”friare” i sin stil, eftersom den då inte behöver präglas i lika stor utsträckning av den tid då den översattes och sättet att tala vid den tiden. Samtidigt är det en intressant fråga om det är så att översättningen åldras fortare än källtexten. Detta skulle i så fall kunna bero på att källtexten kan tolkas på så många olika sätt, och formas efter den tid då den översätts, medan översättningen, som i sig är en tolkning, inte är formbar på samma sätt, utan i större utsträckning speglar tiden när den gjordes.

7.2 Rollkaraktärernas svärande och ett förändrat språkbruk

När det gäller frågan om språkets åldrande och ett förändrat språkbruk är det intressant att konstatera att det i rollfigurernas sätt att svära avspeglar sig att karaktärerna består av personer ur två olika generationer. Deras svordomsbruk ger även uttryck för ett tydligt könsrollsmönster.

Det sätt karaktärerna i pjäsen talar på kan till viss del ses som ett exempel på ett förändrat språkbruk vad gäller svordomar. När det gäller sättet personer ur olika generationer svär på så tydliggör språkbruket i pjäsen den allmänna uppfattningen om att ungdomar svär mer och på ett annat sätt än sina föräldrar. Man kan anta att det var på detta vis även på den tiden då pjäsen utspelar sig. Även om en del av de svordomar som Edmund och Jamie använder kan tyckas väldigt oskyldiga idag, i jämförelse med de svordomar som dagens ungdomar använder, så visar om inte annat Marys reaktion vid ett tillfälle i pjäsen att deras språkbruk var nog så provokativt vid den tid då pjäsen äger rum. I samband med ett gräl skriker Edmund upprört *God damn you!* till sin bror. Mary, som också är närvarande, reagerar omedelbart: *Stop this at once, do you hear me? How dare you use such language before me!* (2000: 55). Hennes starka reaktion visar att synen på svordomar var likadan då som nu, om inte ännu värre.

Könsrollsperspektivet och det faktum att modern i stort sett inte svär överhuvudtaget (och alltså knappt tål att ens höra svordomar) är en intressant aspekt när det gäller svordomsbruket i *Lång dags färd mot natt*. Även om det inte sägs rakt ut i pjäsen så framgår det att Mary kommer från en fin familj. Bland annat berättar hon för husan Cathleen att hon kommer från ett ”respektabelt hem”, att hon gått på den finaste klosterscholan i hela mellanvästern och att hennes mor motsatte sig att hon skulle gifta sig med en skådespelare, eftersom det inte ansågs fint nog. Marys bakgrund spelar förmodligen in när det gäller hennes inställning till svordomar men säkerligen också att hon är kvinna. När det gäller svordomsbruket könen emellan så märks det mycket tydligt att pjäsen inte är helt nyskriven. Det är uppenbart att kvinnor idag svär betydligt mer än vad kvinnor gjorde på den tiden då dramat utspelar sig. Man kan dock skönja en liten förändring när det gäller sättet Mary svär på i den nya översättningen. I den använder hon som sagt *herre gud* (som är den ”grövsta” av hennes svordomar) något mer än i den gamla översättningen och Östergren har inte heller utelämnat hennes svordomar i lika stor utsträckning som Barthel gjort. Naturligtvis så varken kan eller ska översättarna förse henne med ett grövre språk än hon har i källtexten; dock är det intressant att notera denna lilla förändring. Ytterligare en intressant iakttagelse när det gäller

ett förändrat språkbruk är att Östergren i den nya översättningen vid ett tillfälle låter Edmund svära rakt i ansiktet på sin mor, trots att han inte gör det i källtexten. Under ett gräl de två emellan som rör hennes morfinmissbruk häver han ur sig *It's pretty hard to take at times, having a dope fiend for a mother!* (2000: 105). Östergren har valt att översätta detta med *Ibland är det rent ut sagt fördjävligt, att ha en mamma som är knarkare!* Även utan att innehålla någon svordom får repliken i sig och moderns reaktion väldigt stor effekt redan i källtexten. Detta framgår givetvis extra tydligt när man ser pjäsen i verkligheten men det framkommer även i författarens scenanvisningar efter repliken: *"She winces – all life seeming to drain from her face, leaving it with the appearance of a plaster cast. Instantly Edmund wishes he could take back what he has said. He stammers miserably."* (2000: 105). I den svenska nyöversättningen blir Edmunds replik om möjligt ännu mer laddad, dels p.g.a. svordomen och dels för att han tilltalar sin mor på ett sätt som han aldrig tidigare gjort i pjäsen. Östergrens översättning av meningen, som förutom svordomen även innehåller ordet *knarkare*, skulle nog inte ha varit möjlig i den gamla översättningen, där samma mening är översatt med *Det känns bra hårt ibland, att ha en mor som är morfinist*. Även om förändringarna generellt sett inte är så stora när det gäller könsrollsaspekten, d.v.s. sättet som Mary svär på och hur de andra karaktärerna talar inför henne, så visar ändå Östergrens nyöversättning i det här fallet att det har skett en liten attitydförändring i frågan i och med att han låter sonen svära till sin mor.

7.3 Diskussion om utelämnandet av svordomar i översättningarna

Som nämnts tidigare så har det i den gamla översättningen utelämnats fler svordomar än i den nya, men som framgår av 6.1.8 så har det även lagts till fler svordomar i den gamla översättningen än i den nya, kanske ett medel för att till viss del "väga upp" för de svordomar som tagits bort. I källtexten förekommer de 10 vanligaste svordomarna, vilka diskuteras i den här uppsatsen, sammanlagt 191 gånger. I den gamla översättningen har dessa 191 reducerats till 101. Om man sedan lägger ihop den siffran med antalet svordomar som Barthel lagt till på andra ställen i texten, där det inte förekommer någon svordom i källtexten, blir det totala antalet svordomar 147 i den gamla översättningen. I den nya översättningen har det inte utelämnats lika många svordomar som i den gamla men det har heller inte lagts till lika många. 191 svordomar i källtexten har i den nya översättningen reducerats till 144. Med antalet svordomar som sedan lagts till blir siffran 162. Resultatet blir alltså att källtexten innehåller fler svordomar än såväl den gamla som den nya översättningen och att den nya

översättningen innehåller något fler svordomar än den gamla. Att översättarna i det här fallet har tagit bort svordomar när de har översatt kan bero på många saker. Ljung (1983: 278) konstaterar att översättning av svordomar kräver en känsla för nyanser och understryker att det ibland är bättre att utelämna en svordom än att försöka översätta den. Theo Hermans (1999: 57) betonar att de val som översättaren gör när han väljer att inte översätta vissa element i källtexten är lika intressanta som de val han gör när han väljer att översätta dem. Han menar att insikten om varför något har utelämnats ger en större förståelse för varför andra element har inkluderats.

En orsak till utelämnandet av svordomar kan vara att texten måste anpassas till målspråskulturen. Gideon Toury (1995: 56) konstaterar att en översättning oundvikligen innebär att två olika språk, och därmed två olika kulturer med olika normer, är involverade. Han menar att översättaren, innan han börjar översätta, alltid måste ta ett grundbeslut gällande om han ska anpassa sig till källspråskulturen och dess normer eller till målspråskulturen och dess normer. Markus Karjalainen behandlar detta ämne i uppsatsen ”Where have all the swearwords gone?” (2002), i vilken han undersöker två svenska översättningar av J.D. Salingers *Catcher in the Rye* (*Räddaren i nöden*). Den första översättningen gjordes 1953 av Birgitta Hammar och den andra 1987 av Klas Östergren, d.v.s. samma översättare som även gjort nyöversättningen av *Lång dags färd mot natt*. I uppsatsen analyserar Karjalainen frågan varför man i de två översättningarna, som alltså gjordes med över 30 års mellanrum, har utelämnat närmare 50% av svordomarna som finns i källtexten. Hans teori är att den amerikanska respektive svenska kulturen är väldigt olika och skiljer sig mycket åt också när det gäller sättet folk svär på och hur mycket. Han hävdar att det är kulturspecifika normer som styr beteendet hos befolkningarna och att de svenska översättarna i det aktuella fallet valt att vara lojala mot sitt målspråks kulturella normer på bekostnad av originaltexten och dess budskap:

I det här examensarbetet hoppas jag ha kunnat visa att när det gäller det aktuella fallet med översättningen av *Catcher* till svenska, gjord av två olika översättare, så har översättarna valt att vara lojala mot sina egna kulturella normer på bekostnad av lojaliteten gentemot originalet, dess författare och budskap” (Karjalainen, 2002: 80, min översättning).

Det är sant att det kan innebära en fara att målspråksanpassa en text för mycket men å andra sidan kan ju resultatet bli väldigt olyckligt om översättaren alltid till punkt och pricka skulle inrikta sig på källtexten och utgå från källspråskulturen och dess normer. Det är en svår balansgång men till viss del är det nog ändå nödvändigt att målspråksanpassa texten, annars

kan den lätt bli svårbegriplig för läsaren och det är ju ändå för dennes skull som översättaren utför sitt uppdrag. Andrew Chesterman (1997: 64) använder termen *expectancy norms* för att beskriva de förväntningar (bl.a. rörande stilen, grammatiken och spridningen av lingvistiska element) som läsaren har när det gäller hur den översatta texten ska se ut. Förväntningarna grundas främst på den rådande översättningstraditionen i målspråkskulturen och på den form som texter av liknande texttyp har i målspråket. Enligt Chesterman så hänger dessa *expectancy norms* samman med den översatta textens godtagbarhet i målspråkskulturen. Han menar därför att normerna har inverkan på själva översättningsprocessen, förutsatt att översättaren har för avsikt att tillmötesgå läsarens förväntningar.

Även om det bör vara en central utgångspunkt att tänka på den framtida läsaren när man översätter så är det naturligtvis också oerhört viktigt att källtextens budskap inte går förlorat. När det gäller ovan nämnda *Catcher in the Rye* spelar ju svordomarna onekligen en väldigt stor roll för berättelsen och huvudpersonen Holdens sätt att uttrycka sig på. Riktigt samma betydelse har väl inte svordomarna för helhetsintrycket av *Lång dags färd mot natt* (och de förekommer inte heller i samma omfattning). Inte desto mindre är det intressant att konstatera att ca 20 % av svordomarna i pjäsen ändå har försvunnit i de svenska översättningarna. Detta tycks vara ett medvetet drag från översättarnas sida och en del i ambitionen att målspråksanpassa texten och få den att låta bra på svenska.

Kiuru och Montin (1991: 42) refererar till Irma Sorvalis teorier och menar att det är översättarens uppgift att ta reda på om det sedvanliga i ett språk och en miljö är lika sedvanligt i ett annat språk och en annan miljö. De menar att detta gäller alldeles särskilt vid översättandet av svordomar, eftersom översättaren när det gäller just den sortens ord inte kan förlita sig till ordböcker eller annat skrivet material i samma utsträckning som när det gäller andra, icke tabubelagda ord utan istället måste lita helt på sina kunskaper, erfarenheter och sin språkkänsla. I diskussionen om översättarens roll menar de vidare att vid översättning av svordomar, så är översättarens uppgift i första hand att överföra de känslor och attityder som källtextens svordomar är avsedda att uttrycka, och att översättaren därtill ska kunna hitta samma styrka och nyanser som originalförfattaren har använt: ”På ett så känsloladdat område som svordomar, är det mycket viktigt att inte använda en alltför mild eller alltför stark svordom i återgivningen” (Kiuru och Montin, 1991: 42). Som framgår av Kiurus och Montins resonemang och av slutdiskussionen i sin helhet, är det verkligen ingen lätt uppgift att översätta svordomar. Översättaren ställs inför en rad svåra beslut och har många olika faktorer att ta hänsyn till i översättningsprocessen.

8. Sammanfattning

Syftet med den här uppsatsen är att analysera hur översättarna Sven Barthel och Klas Östergren har översatt svordomar i sina respektive översättningar av *Lång dags färd mot natt* av Eugene O'Neill. Syftet består även i att undersöka om svordomsfrekvensen skiljer sig något de två översättningarna emellan, att undersöka i vilken grad svordomar har lagts till och tagits bort i de svenska texterna och att analysera bruket av svordomar hos de olika rollkaraktärerna.

Svordomarna analyseras och grupperas med hjälp av en analysmodell skapad av Magnus Ljung. Han använder modellen för att kategorisera och analysera amerikanska svordomar i uppsatsen "Fuck you, shithead!" (1983). Han skiljer på svordomar som består av självständiga yttranden (med underkategorierna "utrop", "uppmaning", "epitet" och "nedsättande påstående") och svordomar som är en del av yttranden (med underkategorierna "talaktsadverbial", "reaktionssignaler", "talarens ogillande", "WH+emfas", "graduttryck", "emfas" och "idiom"). De kategorier, som flest antal svordomar i *Lång dags färd mot natt* placerats in under, är "utrop", "talarens ogillande", "graduttryck" och "talaktsadverbial".

Urvalet består av de 10 till antalet vanligast förekommande svordomarna i *Lång dags färd mot natt*. Dessa är *Christ, Jesus, God, Lord, Pete, Damn, God damn, Hell, Bastard* och *Heaven*. Svordomarna analyseras var och en för sig med hjälp av analysmodeller som bygger på ovan nämnda modell av Ljung. Totalt sett består det undersökta materialet av 191 svordomar i källtexten. I Barthels översättning från 1956 har dessa reducerats till 101 svordomar och i Östergrens nyöversättning till 144. I den gamla översättningen har alltså svordomarna utelämnats i högre grad än i den nya. Barthel har emellertid lagt till fler svordomar på ställen där det inte förekommer någon svordom i källtexten än vad Östergren har gjort. I den gamla översättningen finns 46 exempel på detta och i den nya 18 exempel. Totalt sett innehåller källtexten alltså fler svordomar än såväl den gamla som den nya översättningen och den nya översättningen innehåller något fler svordomar än den gamla.

Analysen av de olika rollfigurernas svordomsbruk visar att Jamie och Edmund, de två sönerna i familjen Tyrone, svär mer och grövre än sina föräldrar och att sönerna och fadern svär betydligt mer och grövre än modern i familjen. Dessutom svär de manliga karaktärerna betydligt mer och grövre när de tilltalar varandra än när de talar med modern. Sönerna och fadern använder framför allt svordomar som *damn* och *hell* medan modern, i de enstaka fall hon svär, använder uttryck med *heaven* och *lord*. Dessa svordomsmonster avspeglas även i de två översättningarna av pjäsen.

9. Summary in English

In this essay two Swedish translations of Eugene O'Neill's play *Long Day's Journey into Night* are compared. The aim is to analyse how the translators have translated the swearwords in the play. The first translation was done by Sven Barthel in 1956 and the second one by Klas Östergren in 2005. The purpose of the essay is to examine whether there is a difference regarding the swearword frequency between the two translations, to what extent swearwords have been omitted or added, and to analyse and compare the swearing between the different characters in the play.

In order to establish a definition of the term swearword, theories of researchers within the field are presented. The definition used in this essay is taken from Leena Kiuru and Riitta Montin's essay "Om svordomar och deras översättning" ("On swearwords and their translation", 1991): "Swearwords are heavily loaded, taboo words that do not refer to concrete objects but have a widened field of application, and euphemisms of these words" (my translation). The definition is based on theories by researchers Magnus Ljung and Lars-Gunnar Andersson.

The model used for the analysis of the swearwords is taken from Magnus Ljung's article "Fuck you, shithead!" (1983), where he presents a model to categorize and analyse American swearwords. He distinguishes swearwords that appear in an independent utterance (the subcategories are "exclamations", "exhortations", "epithet" and "depreciatory statements") and swearwords that are a part of an utterance (the subcategories "speech-act adverbials", "reaction signals", "the speaker's dislike", "WH+emphasis", "degree expressions", "emphasis" and "idioms"). The largest amount of the swearwords that appear in *Long Day's Journey into Night* were placed under the categories "exclamations", "the speaker's dislike", "degree expressions" and "speech-act adverbials".

The swearwords analysed in this essay are the ten most frequent swearwords in the play: *Christ, Jesus, God, Lord, Pete (for Pete's sake), Damn, God-damn, Hell, Bastard* and *Heaven*. In total these ten words appear 191 times in the source text. In Barthel's translation from 1956, these 191 swearwords have been reduced to 101 and in Östergren's translation from 2005, they have been reduced to 144. Thus, in the older translation, the swearwords have been omitted to a greater extent than in the new translation. However, in the older translation, more swearwords have been added in places where no swearwords occur in the source text than is the case in the new translation. In the older translation, there are 46 examples of this, whereas in the new translation there are only 18. In total there are 147 swearwords in

Barthel's translation and 162 in Östergren's. In other words, the source text contains more swearwords than the older as well as the newer translation and the newer translation contains slightly more swearwords than the older one.

The analysis of the characters' swearing shows that Jamie and Edmund, the sons in the Tyrone family, use more and stronger swearwords than their parents James and Mary. In addition, seen from a gender perspective, it is interesting to notice that the male characters in the play, the sons and their father, use considerably more as well as stronger swearwords than the mother in the family. Jamie, Edmund and James mainly use swearwords such as *damn* and *hell* whereas Mary, on the rare occasions that she swears, uses expressions with *heaven* or *lord*, such as *Good heavens!* and *Oh, Lord!* Furthermore, the male characters use considerably more and stronger swearwords when they are talking to each other compared to when they are talking to Mary. As regards to the two translations, the pattern is the same as in the source text, i.e. the sons use more and stronger swearwords than their parents and the father and the sons use more and stronger swearwords than the mother.

10. Bibliografi

Källtexter

O'Neill, Eugene. 1942: *Long Day's Journey into Night*. 2000. (25 uppl.). London: Jonathan Cape Ltd.

O'Neill, Eugene. 1956. I översättning av Sven Barthel. *Lång dags färd mot natt*. 1991. Stockholm: Halldin & Biro.

O'Neill, Eugene. 2005. I översättning av Klas Östergren. *Lång dags färd mot natt*. (Opublicerad.)

Referenser

Andersson, Lars-Gunnar. 1985. *Fult språk. Svordomar, dialekter och annat ont*. Stockholm: Carlsson Bokförlag AB.

Chesterman, Andrew. 1997. *Memes of Translation. The spread of ideas in translation theory*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.

Eriksson, Göran O. 1995. "En vecka för en enda rad av Shakespeare". *Tala om teater*. Stockholm: Norstedts förlag AB.

Hermans, Theo. 1999. "Translation and Normativity". Schäffner, Christina. (utg.) *Translation and norms*. Clevedon: Multilingual Matters.

Karjalainen, Markus. 2002. "Where have all the swearwords gone? An analysis of the loss of swearwords in two Swedish translations of J.D. Salinger's *Catcher in the Rye*". Examensarbete. Helsingfors: Helsingfors universitet.

Kiuru, Leena, Montin, Riitta. 1991. *Om svordomar och deras översättning*. Uleåborg: Oulun yliopisto.

Ljung, Magnus. 1983. "Fuck you, shithead! Om översättningen av amerikanska svordomar till svenska." Engwall, Gunnel & af Geijerstam, Regina. (utg.) *Från språk till språk. Sjutton uppsatser om litterär översättning*. Lund: Studentlitteratur. s. 277-295.

Ljung, Magnus. 1984. *Om svordomar*. Stockholm: Akademilitteratur.

Ljung, Magnus. 2006. *Svordomsboken: [om svärande och svordomar på svenska, engelska och 23 andra språk]*. Norstedts Akademiska Förlag.

Persson, Sven Hugo. 2006. "Skrivet med tårar och blod...". *Lång dags färd mot natt av Eugene O' Neill, Dramatens program nr 7, 2006-2007*. Teaterchef och ansvarig utgivare: Staffan Valdemar Holm. Stockholm: Dramaten

Ring, Lars. 2006. "Djävlt och imponerande". *Svenska Dagbladet* (www.svd.se). 06.10.15

Sheaffer, Louis. 1968. *O'Neill son and playwright*. Toronto: Little, Brown & Company Ltd.

Toury, Gideon. 1995. *Descriptive Translation Studies and Beyond*. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins.

Zern, Leif. 2006. "Mörkret smyger sig långsamt på". *Dagens Nyheter* (www.dn.se). 06.10.15

Internet och TV

www.dramaten.se

www.ne.se

Konstens pris. (TV-program). 07.03.31. Kunskapskanalen. SVT.

Övrig använd litteratur

Norstedts stora engelsk-svenska ordbok. 1993. 2 uppl. Stockholm: Norstedts Förlag AB.

Norstedts stora svensk-engelska ordbok. 1993. 2 uppl. Stockholm: Norstedts Förlag AB.

Bilaga 1 – Samtliga förekomster av de svordomar som analyseras i uppsatsen

CHRIST/JESUS/GOD/LORD/PETE (63 instanser)

Christ

Svordom	Översättning 1956	Översättning 2005
Christ	Å, herre Jesus! - (Nej, nej!) - Jesus Jesus! ett sånt helvetes liv... Jesus Fan (ska veta) Jesus Jesus	Herre gud! Herre gud Herre gud Herre gud Fy fan! Fan Herre gud Herre gud Herre gud Herre gud
For Christ's sake	för Guds skull! - (Nej, snälla...)	herre gud Fan

Jesus

Svordom	Översättning 1956	Översättning 2005
Jesus	- Jesus - (Nej...!)	Fan Herre gud ...för fan!

God

Svordom	Översättning 1956	Översättning 2005
God	- (Snälla...) Å Gud - (Ta det lugnt!) (Snälla) Jösses Å Gud Herregud - Gud i himlen -	Herregud Herre gud Herre gud Herre gud Herregud Fan Herre gud Herre gud fan Fan
God Almighty	...ta mej fan...	...fan...
by God	- Å Gud i himlen - Nej herregud Jösses ta mej fan	- Herre min skapare Vid Gud Herre gud! Det ska gudarna veta Min skapare

for God's sake	för Guds skull! för Guds skull herregud - (Snälla) i jösse namn för Guds skull För Guds skull För Guds skull För Guds skull För Guds skull - (Nej...!) - (Nej!)	herregud herre gud Herre gud för guds skull för guds skull för guds skull för guds skull Herre gud För Guds skull för guds skull Men herre gud för fan!
for the love of God	Men Gud i himlen - (Nej, nej, nej!) för Guds skull! för Guds skull!	Men herre gud Men herre gud för guds skull! - (snälla)
I wish to God	Jag önskar vid Gud - (nog önskar jag att...) -	- (Jag önskar verkligen att...) jag önskar vid Gud -
I hope to God	Jag hoppas vid Gud - (Jag hoppas...) - (Jag <i>hoppas</i> bara...)	Hoppas vid Gud Jag hoppas vid Gud Hoppas vid Gud

Lord

Svordom	Översättning 1956	Översättning 2005
Lord	Herre du min skapare! Å herregud!	Å, herre gud! Herre gud!

Pete

Svordom	Översättning 1956	Översättning 2005
For Pete's sake	för Guds skull! - - - (snälla) - (snälla) - (Nej...!) - (Nej...)	Herre gud! Herre gud - - - (lägg av!) - (lägg av) Herre gud

DAMN(ED) (71 instanser)

	Källtext	Översättning 1956	Översättning 2005
Utrop	Damn! Damn it!	Fan! Fan	Fan! Men vad fan!
Best till subst	...at every damned thing in the world...	- (...allt och alla i hela världen...)	- (...för allt i hela världen...)

Don't be a damned fool!	- (Prata inte smörja!)	- (Spela inte idiot!)
Besides, it's damned rot!	- (Förresten är det alldeles fel.)	- (För övrigt, stämmer det inte alls!)
It's damnable luck...	Det är en förbaskad otur...	Det är en förbannad otur...
Just my damned foolish-ness.	- (Det var bara dumheter av mej.)	- (Bara jag som var dum.)
You damned fool!	- (Prata inte smörja!)	- (Idiot!)
...every damned fool...	- (...varenda idiot...)	- (...varenda idiot...)
...the damned malaria...	...den där förbannade malarian...den där förbannade malarian....
That damned foghorn...	Den där jäkla mistluren...	Den där förbannade mistluren...
You damned fool!	Förbannade idiot!	- (Din dumma idiot!)
I've been working in the damned dirt...	Jag har slitit med den där förbannade häcken...	- (Jag har rotat i den där dyngan...)
You know I don't like the damned things.	- (Du vet mycket väl hur illa jag tycker om bilar.)	- (Jag vill inte ha en massa saker.)
It's none of your damned business...	- (Det angår er inte...)	Det har inte ni ett förbannade dugg med att göra...
The damned stuff is half water!	Fan – det är ju hälften vatten!	Det här är ju för fan hälften vatten!
None of your damned insolence!	- (Var lagom oförsämd!)	Sluta vara så där jävla oförsämd!
I'll put out the damned light.	- (Jag ska gå och släcka lampan.)	Jag ska släcka den där jävla lampan.
You're not like your damned tramp of a	Du är inte som din förbannade odåga till	Du är inte som din förbannade odåga till

	<p>brother.</p> <p>I've done the same damned thing.</p> <p>That damned library of yours!</p> <p>It's the damned poison.</p> <p>Your damned stinginess!</p> <p>...in this damned family..</p> <p>...the whole damned town..</p> <p>...any damned state farm...</p> <p>There was no damned romance in our poverty.</p> <p>...I'd become a slave to the damned thing...</p> <p>Yet before I bought the damned thing...</p> <p>Too many damned things have happened today.</p> <p>Shut up, you damned fool!</p> <p>You damned fool.</p> <p>It's the damned poison.</p>	<p>bror.</p> <p>- (Jag har ju varit likadan själv.)</p> <p>- (Dom där böckerna du har där!)</p> <p>- (Det är det där vidriga giftet.)</p> <p>Din förbannade snikenhet!</p> <p>- (...i den här familjen...)</p> <p>- (...hela stan...)</p> <p>...nåt jävla slumsjukhus...</p> <p>Det var ta mej fan inget romantiskt med våran fattigdom!</p> <p>- (...jag hade blivit slav under rutinen...)</p> <p>Och ändå – innan jag köpte den där förbannade pjäsen...</p> <p>Det har varit en sån jävla dag.</p> <p>- (Ä, håll käften – är du inte klok?!)</p> <p>- (Bara dumt!)</p> <p>Det där förbannade giftet.</p>	<p>bror.</p> <p>- (Jag har ju hållit på så där jag med.)</p> <p>Dina förbannade böcker!</p> <p>Det är det där förbannade giftet.</p> <p>Din förbannade snålhet!</p> <p>- (...i den här familjen...)</p> <p>- (...hela stan...)</p> <p>...någon jävla statlig anstalt...</p> <p>Det var fan i mig inget romantiskt med vår fattigdom.</p> <p>- (...att jag blivit en slav i den där rollen...)</p> <p>- (Och innan jag köpte den där smörjan...)</p> <p>Det är för mycket skit som hänt idag.</p> <p>Lägg av, din dumma jävel!</p> <p>- (Idiot.)</p> <p>Det är det där förbannade giftet.</p>
Best till adj	...for I'm damned sure...	För jag kan ge mej fan på att...	...för jag kan ge mig fan på att...

...your damned anarchist remarks...	...din förbannade anarkistpropaganda...	- (...dina anarkistiska synpunkter...)
The damned old scoundrel!	- (Å, den där gamla skurken!)	- (Den gamle rövaren!)
...your damned Socialist anarchist sentiments...	- (...dina anarkistiska sympatier...)	- (...dina socialistanarkistiska åsikter...)
The Kid is damned sick.	- (Pojken är allvarligt sjuk.)	- (Han är sjuk på allvar.)
I thought it was a damned fool idea...	Jag tyckte att det var förbannat fånigt...	- (Jag tyckte att det var en ovanligt dum idé...)
Some of the poems and parodies he's written are damned good.	Han har skrivit verser och kåserier och sånt, som är förbannat bra.	Han har gjort några dikter och kåserier som är förbannat bra.
But he's certainly made a damned good start.	- (Men han har faktiskt gjort en bra början.)	- (Men det är i alla fall en bra start.)
...so darned happy.	Så förbaskat lyckliga.	...så förbannat glada.
I guess I'm a damned suspicious louse.	- (Det är jag som bär mej åt som en idiot.)	- (Jag hoppas att det bara är jag som inbillar mig.)
The cures are no damned good except for a while.	- (Såna där kurer tjänar ingenting till – det är bara för stunden.)	- (De där kurerne fungerar inte mer än för stunden.)
...with his damned sneering serpent's tongue!	- (...med sin onda tunga!)	- (...av hans ondskefulla tunga!)
I've been damned lonely.	Det har varit så förbannat ensamt här.	Det har varit något så förbannat ensamt här.
It felt damned peaceful...	Det kändes så förbannat fridfullt...	Det kändes förbannat fridfullt...
You have a poet in you but it's a damned morbid one!	Ja, du har en poet i dej, men förbannat morbid är han!	Du har en poet i dig men han är förbannat makaber!

	<p>Don't start your damned atheist morbidity!</p> <p>It's so damned crazy.</p> <p>Don't get – too damned fresh.</p> <p>...I feel so damned sunk.</p> <p>You're a damned fine kid.</p> <p>Too damned sleepy.</p> <p>And stop reciting that damned poetry.</p>	<p>Kom inte stickande med dina förbannade morbida idéer igen!</p> <p>Det är så förbannat löjligt!</p> <p>- (Åja – var lagom uppkäftig du!)</p> <p>...jag känner mej så förbannat nere.</p> <p>- (Du är fin, Edmund!)</p> <p>- (Jag är alldeles för sömnig.)</p> <p>- (Och sluta upp med den där morbida poesin.)</p>	<p>Börja inte med det där förbannade makabra ateistpratet!</p> <p>Det är bara så jävla dumt.</p> <p>Var inte – så jävla uppkäftig!</p> <p>- (... jag känner mig helt sänkt.)</p> <p>Du är en jävla bra människa.</p> <p>Jag är för jävla trött för det.</p> <p>- (Och sluta med den där makabra dikten.)</p>
Best till adv	<p>I knew damned well...</p> <p>...you know damned well...</p> <p>I damned near busted my knee...</p> <p>I know damned well she's not to blame!</p> <p>...you know damned well your stinginess is to blame...</p> <p>You know damned well Hilltown Sanatorium is a state institution!</p>	<p>- (...att det var klart att...)</p> <p>...du vet så förbannat väl...</p> <p>Fan, jag höll ju på att slå sönder knät...</p> <p>Jag vet nog fan att det inte är hennes fel!</p> <p>...så vet du förbannat väl att det är din snålhet som är skulden till-</p> <p>Du vet så förbannat väl att Hilltown är en statlig inrättning!</p>	<p>- (...att det säkert var...)</p> <p>...så vet du förbannat väl...</p> <p>- (Jag höll på att krossa knät...)</p> <p>Jag vet jävligt väl att det inte är hennes fel!</p> <p>- (...för du vet själv att det bara handlar om din snålhet-)</p> <p>Du vet jävligt väl att Sanatoriet i Hilltown är en statlig institution!</p>
Fras	<p>I wouldn't give a damn if you ever...</p> <p>He's right not to give a damn what anyone thinks.</p>	<p>- (Jag skulle inte säga ett ord, om du någonsin...)</p> <p>Jag tycker han gör förbannat rätt i att inte bry sej om vad</p>	<p>- (Jag skulle inte bry mig ett dyft om du bara någon gång...)</p> <p>Han gör rätt i att ge fan i vad folk tänker.</p>

	Who gives a damn about any part of it!	folk tycker. - (Det hör väl inte hit var det kommer ifrån!)	Men vem fan bryr sig om det!
	Not that I give a damn now.	- (Inte för att jag bryr mej om det-)	- (Inte för att det spelar mig någon roll.)
	Don't you care a damn?	- (Intresserar det dej inte det minsta?)	- (Eller spelar det ingen roll för dig?)
	I don't give a damn what other people do.	- (Och det angår mej inte vad andra människor gör!)	Och jag ger fan i vad andra människor gör.
	...not giving a damn what happened to her afterwards!	...och gav blanka fan i hur det gick för henne efteråt!	...och ger blanka fan i vad som händer med henne!
	I don't give a damn what it costs.	- (Det är detsamma vad det kostar!)	Jag ger väl fan i vad det kostar.
	It doesn't matter a damn now, anyway.	- (Det betyder ingenting nu längre i alla fall.)	Det spelar fan ingen roll ändå.
	..no one else gives a damn...	- (...ingen annan bryr sej...)	- (...ingen annan bryr sig...)

GOD DAMN(ED) (9 instanser)

	Källtext	Översättning 1956	Översättning 2005
Utrop	God damn it! God damn you! God damn it!	Fy tusan! Måtte fan ta dej! Det är för jävligt!	Fy fan! Fy fan för dig! Fy fan!
	I know it's not your fault, but all the same, God damn you, I can't help hating your guts- !	Det vet jag att det inte är ditt fel, men lika förbannat, jag kan inte låta bli att hata dej för -	Jag vet att det inte är ditt fel, men ändå, fan, jag kan inte hjälpa att jag hatar dig för det - !
Best till subst	...I've been a God-damned fool...	- (...det var idiotiskt av mej...)	- (...jag varit en stor idiot...)
	Up to take more of that God-damned poison, is that it?	Upp och få mer av det där förbannade giftet, menar du?	Och ta mer av det där förbannade giftet, eller hur?

	...you put me in such a God-damned rage...	- (...du gjorde mej så rasande...)	...du retar mig så förbannat...
	That God-damned play I bought...	Den där förbannade pjäsen som jag köpte...	Den där förbannade pjäsen som jag köpte...
Best till adj	A God-damned hollow shell.	- (Ett tomt skal!)	- (Ett tomt och värdelöst skal.)

HELL (37 instanser)

	Källtext	Översättning 1956	Översättning 2005
Utrop	...and to hell with anyone else!	...och ger blanka fan i vad andra säger och tycker!	...alla andra kan fara åt helvete!
	That's the hell of it.	- (Det är det som gör det så svårt.)	Det är det som gör det till ett helvete.
	And it makes it hell for Mama!	- (Och det gör det svårt för mamma också!)	Och ett helvete för mamma med!
	Hell, how would I know?	Hur fan ska jag kunna veta det?	Vad fan vet jag?
	To hell with Doctor Hardy!	Åt helvete med doktor Hardy!	Åt helvete med doktor Hardy!
	Hell, everyone keeps a light on...	- (Alla människor har väl lampan brinnande...)	Fan, varenda människa har en lampa tänd...
	To hell with your figures!	Jag ger fan i dina siffror!	Far åt helvete med dina uträkningar!
	To hell with them!	Åt helvete med dom!	Som i helvetet!
	To hell with sense!	Åt helvete med klokhet!	Åt helvete med allt förnuft!
	...that's the hell of it!	- (...det är det som är så förskräckligt!)	...det är det som är så jävligt!
	To hell with that!	Det skiter jag i!	Det ger jag fan i!
	To hell with old Gaspard.	Åt helvete med gubben Gaspard!	Åt helvete med gamle Gaspard.

	<p>But to hell with that.</p> <p>To hell with repining!</p> <p>Hell, I used to write better stuff...</p> <p>Hell, kid...</p> <p>Hell, it's purely selfish.</p> <p>Hell, you're more than my brother.</p> <p>Hell, you can beat that...</p> <p>...but if you're broke you can go to hell!</p> <p>Hell!</p>	<p>Men det ger vi fan i</p> <p>- ("Nu tystne de klagande ljuden.")</p> <p>Fan, jag skrev mycket bättre själv...</p> <p>Nej för fan, gosse...</p> <p>- (Det är rena egoismen.)</p> <p>Fan, du är mer än min bror!</p> <p>- (Det klarar du fint...)</p> <p>...är du pank, går du åt helvete!</p> <p>- (Nej!)</p>	<p>Men skit samma.</p> <p>- (Nog med jämmerlåten!)</p> <p>Fan, jag skrev bättre grejer...</p> <p>Fan, hörnu...</p> <p>Fan, det är ju ren egoism.</p> <p>Fan, du är ju mer än bara en brorsa.</p> <p>Fan, du grejar det där...</p> <p>...åt helvete med den som är pank!</p> <p>Fan!</p>
WH+the hell	<p>What the hell do you mean?</p> <p>Where the hell do you get your taste in literature?</p> <p>What the hell was it I wanted to buy...</p> <p>...what the hell it was..</p> <p>What the hell is this...</p> <p>What the hell for, a joke?</p> <p>...how the hell...</p> <p>What the hell put that in your nut?</p> <p>What the hell are you staring at?</p>	<p>Vad fan menar du?</p> <p>Var fan har du fått din <i>smak</i> ifrån när det gäller litteratur?</p> <p>- (Om jag kunde begripa vad det var jag ville köpa...)</p> <p>...vad fan det var...</p> <p>Vad fan är det här...</p> <p>- (Varför det – på skoj?)</p> <p>...hur fan...</p> <p>Vad fan får du det ifrån?</p> <p>Vad fan står du och stirrar på?</p>	<p>Vad fan menar du?</p> <p>Var fan har du fått din smak ifrån när det gäller litteratur?</p> <p>Vad fan var det man ville köpa...</p> <p>...det vete fan vad det var...</p> <p>Vad fan är det här...</p> <p>- (Varför då, var det ett skämt?)</p> <p>- (...hur...)</p> <p>- (Var har du fått det där ifrån?)</p> <p>Vad fan glor du på?</p>

Adversativt adverbial	The hell you do!	I helvete gör <i>du</i> !	Så fan du gör!
Gradadverbial	...I'd be mad as hell- ...he's stubborn as hell... I've been as happy as hell because... I'd worked like hell.	- (...hur arg jag skulle bli) - (...han är ju envis som synden...) Jag har gått och varit så förbannat lycklig... - (Jag hade arbetat som ett djur!)	- (...att jag kommer bli rasande) - (...han är envis som synden...) Jag har varit så förbannat glad för att jag... - (Jag jobbade som en galning.)
Fraser	Hell of a good time, at that. Hell of a good time.	Förbannat roligt var det förresten. - (Fint var det.)	- (Det var faktiskt en riktig höjdare.) - (Mig med.)

BASTARD (4 instanser)

Svordom	Översättning 1956	Översättning 2005
The bastard of a doctor was!	- (Jo, det var det där kräket till läkare hon hade.)	Den där förbannade doktorn!
...I know you think I'm a cynical bastard...	- (Jag förstår att du tycker jag är en cynisk buse...)	...jag vet att du tycker att jag är en cynisk jävel...
What a bastard to have for a father!	- (Vilket as till far!)	Vilken skithög till farsa!
You dirty bastard!	Ditt förbannade as!	Ditt förbannade kräk!

HEAVEN (7 instanser)

Svordom	Översättning 1956	Översättning 2005
Good heavens	- (Vad i all världen)	Men herre gud
Good heavens!	Milde himmel!	Herre gud!
Heavens	-	Herre min skapare
Heavens	Herregud	Du milde
For heaven's sake	Herregud	Herre gud
Good heavens	- (men vad i all sin dar)	Herre gud
Heaven knows	Herregud	Det ska gudarna veta

Bilaga 2 – Förekomster av svordomar i de svenska översättningarna, men inte i källtexten

Nedanstående tabeller visar samtliga fall där svordomar förekommer i de svenska översättningarna men inte i källtexten.

Siffran inom parentes anger sidnummer i respektive text.

Källtexten	Översättning 1956
...the dirty scallywag. (20)	...den jäkla skurken! (28)
The dirty blackguard! (22)	Förbannade odåga! (30)
Bridget is so lazy. (25)	Gud , vad hon är lat, den där Bridget! (34)
You're a fine lunkhead! (25)	Hur fan bär du dej åt? (34)
And keep your dirty tongue off Ireland... (29)	Ge fan i att tala om Irland i den där hånfulla tonen! (39)
That's a rotten accusation, Papa. (30)	Men det är för jävligt av dej att säga så där. (40)
..they tell me he's a pretty bum reporter. (31)	...till mej säger dom att han är en förbannat dålig reporter. (42)
I know how rotten it must be for her. (49)	Jag förstod hur jäkligt det måste kännas för henne. (63)
It's a rotten trick the way he keeps meals waiting... (53)	Det är ett jäkla sätt han har att låta maten vänta... (68)
Another shot in the arm! (65)	En jävel till i armen! (82)
...pick out a good place and not some cheap dump! (68)	...välj ett bra sanatorium då och inte nåt jäkla fattighus! (86)
And keep your dirty tongue off Ireland! (69)	Och ge fan i att tala om Irland på det där föraktfulla sättet! (87)
You liar! (69)	Det är en förbannad lögn! (87)
That drunken loafer... (105)	Den där förbannade lymmeln... (130)
We're not giving a ball. (109)	Det är ta mej fan ingen bal här i kväll! (135)
If you want to be a crazy miser... (110)	Är du så förbannat snål... (137)

You'll obey me and put out that light or, big as you are, I'll give you a trashing that'll teach you - ! (110)	Nu gör du som jag säger och släcker den där lampan, annars jävlar anamma ska du få ett kok stryk så stor du är, som du aldrig-! (137)
I had no right being nasty about nothing. (111)	Jag bär mej jäkligt åt. (137)
But the final curtain will be in the poorhouse just the same... (111)	Men slutscenen kommer att utspelas på fattighuset lika förbannat ... (138)
Forget my condition! (112)	Vi ger fan i mitt tillstånd! (139)
Why can't you remember your Shakespeare and forget the third-raters? (114)	Varför kan du inte hålla dej till Shakespeare och ge fan i dom där småpoeterna? (141)
He knew him and Little Old New York just the same. (115)	Han kände både honom och kära gamla New York lika förbannat . (143)
...you insolent young cub! (123)	...din förbannade lymmel?! (152)
...when I remember all the rotten stuff I've pulled! (126)	...när jag tänker på allt jävelskap ! (156)
He caught the last car, bad luck to it. (135)	Det var då fan att han inte kunde komma för sent till vagnen! (167)
Oh, hello, Kid. (136)	Å fan , är det du? (167)
The fron'staps tried to trample on me. (136)	Den där trappan är för jävlig . (167)
Can't, that's trouble. (137)	Jag kan inte, det är det som är det djävliga . (168)
Oh, lay off it. (137)	Ä, ge fan i det där! (169)
I love your guts, Kid. (137)	Jag tycker förbannat mycket om dej, gosse. (169)
Everything else is gone. (137)	Allting annat är bara skit . (169)
Very serious. (139)	Det var förbannat allvarligt. (171)
...and all the other poor bums in the world. (139)	...och alla andra stackars jävlar . (171)
...the infinite sorrow of life. (140)	...livets allmänna jävlighet . (172)
You dirty bastard! (142)	Ditt förbannade as! (174)
You better wake up! (144)	Håll dej på jorden, för fan ! (176)

You're setting no rivers on fire! (144)	Du är inte så jävla märkvärdig som du tror! (176)
All right, I'm your Frankenstein. (143)	Frankenstein – ja jävlar i det! (177)
You crazy nut! (144)	Tokfan! (177)
I'll bet this state farm stuff is political graft game. (145)	...jag ger mej fan på att det är genomkorrumperat! (177)
You're the limit! (145)	Du är för jävlig! (178)
I've been rotten bad influence. (145)	Jag har <i>haft</i> ett förbannat dåligt inflytande på dej. (178)
...hopes you won't get well. (146)	...han hoppas att det ska gå åt helvete för dej. (179)
Maybe he's even glad... (146)	Vete fan om han inte till och med är glad... (180)
You loafer! (149)	Ditt satans kräk! (182)
The dirty blackguard! (151)	Satans kräk! (184)

Källtexten	Översättning 2005
It's pretty hard to take at times, having a dope fiend for a mother! (105)	Ibland är det rent ut sagt förjävligt att ha en mamma som är narkoman! (118)
But the final curtain will be in the poorhouse just the same... (111)	Men sista föreställningen blir på fattighuset lik förbannat ... (125)
It's what we're after, isn't it? (114)	Det är väl för fan det som är meningen? (129)
At the same time crying poorhouse and making it plain you wanted a cheap one! (122)	På samma gång som du gnällde om fattighuset så att han fattade att det gällde en billig jävel! (138)
...you insolent young cub! (123)	...din förbannade snorunge! (139)
That drunken loafer! (125)	Det där jävla fyllot! (142)
Well, no matter. (132)	Ja, ja, skit samma . (149)
The fron'staps tried to trample on me. (136)	Den där trappan är för jävlig . (154)
It's been a lousy day for you. (138)	Du har haft en jävla dag. (156)

I'll bet old Gaspard hasn't tried to keep you off booze. (138)	Jag ger mig fan på att gamle Gaspard gett dig att dricka också. (156)
...the infinite sorrow of life. (140)	...livets allmänna jävlightet . (158)
I'll bet you recited Kipling and Swinburne and Dowson... (140)	Jag ger mig fan på att du började deklamera Kipling och Swinburne och Dowson... (158)
Happy roads is bunk. (141)	Lyckans väg är bara skit . (160)
You dirty bastard! (142)	Ditt förbannade kräk! (161)
My dirty tongue. (142)	Min jävla tunga. (161)
You crazy nut! (144)	Din jävla dåre! (163)
I've been rotten bad influence. (145)	Jag har haft ett jävligt dåligt inflytande.(164)
The dirty blackguard! (151)	Den där skadeglade jävln! (170)